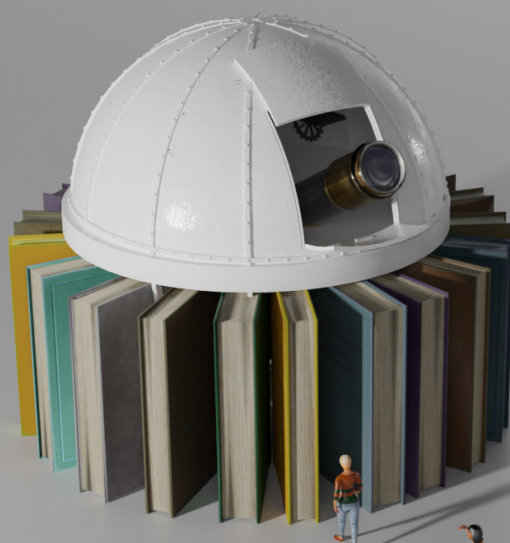

Què hem après aquest any?

Projectes de recerca en ciències socials

l'ObservatoriSocial

Crèdits

**Observatori Social
de la Fundació "la Caixa"**

Fundació "la Caixa", 2023
Plaça de Weyler, 3
07001 Palma

DL: B 19286-2023

Disseny gràfic:
www.bernatfont.com

Disseny d'imatges:
La Diferencia
www.ladiferencia.tv

La Fundació "la Caixa" no s'identifica
necessàriament amb l'opinió dels
autors d'aquesta publicació.

Índex

5 Actituds tecnocràtiques a Espanya durant la pandèmia

Francesc Amat i Marco Pastor Mayo, Universitat de Barcelona

6 L'impacte de la formació professional dual en la inserció laboral a Catalunya

Samuel Bentolila, Centre d'Estudis Monetaris i Financers; Caterina Calsamiglia, IPEG, i Marcel Jansen, Universitat Autònoma de Madrid

7 Què necessiten les persones joves per sentir-se bé?

Marta Díez, Águeda Parra, Inmaculada Sánchez-Queija, Mari Carmen García Mendoza, Virginia Paloma i Carmen Paniagua, Universitat de Sevilla, i Rocío de la Fuente, Escola Universitària d'Osuna

8 Desigualtat en les emissions de carboni a Espanya segons la renda i l'edat

Stefan Drews, Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals, Universitat Autònoma de Barcelona, i Théo Konc, Universitat Tècnica de Berlín i Institut Potsdam per a la Recerca sobre l'Impacte Climàtic

9 Percepció entre els joves de les desigualtats en matèria de petjada de carboni i suport a polítiques progressistes de mitigació del canvi climàtic

Stefan Drews, Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals, Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat de Màlaga, i Théo Konc, Universitat Tècnica de Berlín, Institut Potsdam per a la Recerca sobre l'Impacte del Canvi Climàtic

10 Els joves amb necessitats específiques de suport educatiu pateixen el doble de ciberassetjament

Àngels Esteller-Cano, Albert Flexas, Eva Aguilar-Mediavilla i Daniel Adrover-Roig, Institut de Recerca i Innovació Educativa, Universitat de les Illes Balears

11 El car sharing a les ciutats: una estratègia de doble tall

Natalia Fabra, Catarina Pintassilgo i Mateus Souza, EnergyEcoLab, Universitat Carlos III de Madrid

12 Desigualtat de gènere en la feina remunerada i no remunerada després de la pandèmia

Lídia Farré, Universitat de Barcelona, i Libertad González, Universitat Pompeu Fabra i BSE

13 El teletreball després de la pandèmia. Anàlisi des de la perspectiva del treballador

Marta Curull i Laia Maynou, Universitat de Barcelona, i Lídia Farré, Universitat de Barcelona i IAE-CSIC

14 Les interaccions socials dels joves: cara a cara, entre amics i familiars i poca presència del mòbil

Aurelio Fernández, Universitat de Navarra i Universitat de Gant; Charo Sádaba i Javier García-Manglano, Universitat de Navarra, i Marieke Vanden Abeele, Universitat de Gant

15 El jovent espanyol i el portuguès fa servir el mòbil d'una manera diferent?

Gonzalo Fernández-Duval i Javier García-Manglano, Universitat de Navarra; Charo Sádaba, Universitat de Navarra, i Tiago Lapa i Gustavo Cardoso, Centre de Recerca i Estudis Sociològics i Institut Universitari de Lisboa

16 On i com busquen ajuda, els joves, quan tenen malestar emocional?

David Fraguas, Institut de Psiquiatria i Salut Mental, Hospital Clínico San Carlos, IdISSC, CIBERSAM, UCM i Fundación Manantial, i Antonio Perdigón, Octavio Finol, Diana Torres, Vanesa López i Sara Toledano, Fundación Manantial

17 La salut mental a Catalunya un any després de la pandèmia

Ximena Goldberg, Gemma Castaño-Vinyals i Manolis Kogevinas, Institut de Salut Global de Barcelona, i Rafael de Cid, Institut de Recerca Germans Trias i Pujol

18 L'afectació de la pandèmia sobre el benestar personal i els ingressos no va ser igual per a tothom

Gemma Castaño-Vinyals, Ximena Goldberg, Manolis Kogevinas, Iris Lopes-Rafegas i Elisa Sicuri, Institut de Salut Global de Barcelona, i Rafael de Cid, Institut de Recerca Germans Trias i Pujol

19 Detecció de l'assetjament psicològic a la feina i impacte negatiu d'aquest assetjament en el benestar

José María León Pérez, Francisco Javier Cantero Sánchez, Míriam Benítez González i José María León Rubio, Grup de Recerca Cármides, Universitat de Sevilla, i Alejandro Orgambidez Ramos, Grup de Recerca Cármides, Universitat de Màlaga

20 De quina manera condicionen les nostres xarxes de coneguts el suport que donem a la redistribució econòmica i a la protecció social?

Miranda J. Lubbers, COALESCE Lab, Universitat Autònoma de Barcelona, i Michał Bojanowski, COALESCE Lab, Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat de Kozminski

21 Què se n'ha fet, de l'èxode urbà, des de la pandèmia?

Antonio López-Gay, Universitat Autònoma de Barcelona i Centre d'Estudis Demogràfics

Índex

22 La sensació de precarietat afecta la salut mental dels joves

Lara Maestripieri, Matilde Cittadini, Adriana Offredi i Roger Soler i Martí, IGOP/Universitat Autònoma de Barcelona; Miriam Acebillo Baqué, INGENIO, CSIC-Universitat Politècnica de València; Karen van Hedel, Universitat d'Utrecht, i Alba Lanau, Universitat Pompeu Fabra

23 Com van evolucionar les trucades al 112 relacionades amb el suïcidi de menors abans i durant la pandèmia?

Miriam Marco, Antonio López-Quílez, Marisol Lila, Enrique Gracia, Pablo Escobar-Hernández i María Montagud-Andrés, Universitat de València

24 Quins factors influeixen en les trucades per suïcidi al 112?

Miriam Marco, Antonio López-Quílez, Marisol Lila, Enrique Gracia, Pablo Escobar-Hernández i María Montagud-Andrés, Universitat de València

25 Els professionals empatitzen millor amb la gent gran després d'experimentar limitacions associades a l'envelliment

Rosa M.ª Martínez Piédrola, Marta Pérez de Heredia Torres, Sergio Serrada Tejeda i Rebeca Montes Montes, Universitat Rey Juan Carlos; Fernando Martínez Cuervo, Conselleria de Drets Socials i Benestar, Principat d'Astúries, i Stefan Walter, Universitat Rey Juan Carlos

26 Quina funció han de tenir els centres educatius en la detecció de la violència masclista que l'alumnat pateix a casa?

Carme Montserrat, Marta Garcia-Molsosa, Pere Soler, Anna Planas, Edgar Iglesias i Paula Boned, Grup de Recerca Liberí, Universitat de Girona

27 Cistell de consum i ajudes no condicionades: es pot parlar d'alimentació saludable?

Toni Mora, Universitat Internacional de Catalunya, i Blanca Raidó Quintana, Creu Roja Catalunya

28 Classes particulars i desigualtat econòmica

Juan Manuel Moreno, UNED, i Ángel Martínez, EsadeEcPol

29 Violència en les relacions de parella entre adolescents

Noemí Pereda, Marta Codina i Diego A. Díaz-Faes, Universitat de Barcelona

30 Les actituds davant el canvi climàtic a Espanya varien amb l'edat?

Toni Rodon, Universitat Pompeu Fabra, i Marc Guinjoan, Universitat Oberta de Catalunya

31 És suficient, la cultura climàtica que tenim? Nivells de coneixement i preocupació i hàbits climàtics sostenibles

Ana Ruiz-Frau, Silvia de Juan i Andrés Ospina-Álvarez, Institut Mediterrani d'Estudis Avançats, CSIC-UIB, i Sarai Pouso i Maria C. Uyarra, AZTI, Marine Research

32 Un programa per a la prevenció de l'assetjament sexual en l'adolescència a través de la realitat virtual

Virginia Sánchez-Jiménez, Estrella Durán-Guerrero, María Luisa Rodríguez-de Arriba, Noelia Muñoz-Fernández i Javier Ortega-Rivera, Universitat de Sevilla

33 Dinàmica de la pobresa multidimensional a Espanya i en altres països europeus

Nicolai Suppa, Centre d'Estudis Demogràfics - CERCA, EQUALITAS i Oxford Poverty and Human Development Initiative

34 Ús d'internet, educació i desigualtats en matèria de salut en la població espanyola de 50 a 79 anys

Sergi Trias-Llimós, Centre d'Estudis Demogràfics, UAB

35 Usos, habilitats i actitud en matèria de tecnologia digital. Hi ha una bretxa de gènere entre els estudiants de secundària espanyols?

Mireia Usart, Carme Grimalt i Luz Mayra Niño, Universitat Rovira i Virgili

36 Més enllà de l'«Espanya buidada»: canvi climàtic, despoblació i globalització a les zones rurals

Sergio Villamayor-Tomas, Daniel Gaitán Cremaschi, Beatriz Pierri-Daunt i Leticia Santos de Lima, Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA-UAB), i Esteve Corbera, ICTA-UAB i Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA)

Actituds tecnocràtiques a Espanya durant la pandèmia

Les crisis econòmiques i els desastres naturals tendeixen a disminuir el suport de la ciutadania envers els polítics o els partits en el govern. A més a més, aquest fenomen pot ser fins i tot més accentuat entre persones que, ideològicament i políticament, s'identifiquen en contra del govern en funcions. Aquest article examina els efectes de la pandèmia de covid-19 –amb els consegüents costos en vides i en sanitat, a més dels confinaments i les restriccions que va comportar– en la predisposició dels espanyols a defensar la tecnocràcia, un model de govern que rebutja la gestió de polítics a favor de la d'experts amb coneixement tècnic. El gener del 2020, en una escala de 7 punts, la mitjana d'actituds tecnocràtiques era de 4,7 punts. Al març del mateix any, els resultats obtinguts a partir d'una enquesta assenyalaven un augment de 0,5 punts entre els enquestats en general.

Francesc Amat i Marco Pastor Mayo, Universitat de Barcelona

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2020

1

Les actituds tecnocràtiques entre els espanyols van augmentar durant la pandèmia. A més a més, la meitat dels espanyols ja eren favorables a la tecnocràcia abans de la pandèmia.

2

Els espanyols de dretes, amb una mitjana de 5,8 punts, eren més favorables a la tecnocràcia que els d'esquerres, amb una mitjana de 4,4 punts.

3

Durant la pandèmia, els espanyols de dretes es van tornar més tecnocràtics que els d'esquerres, amb una mitjana de 0,56 punts i 0,22 punts, respectivament.

4

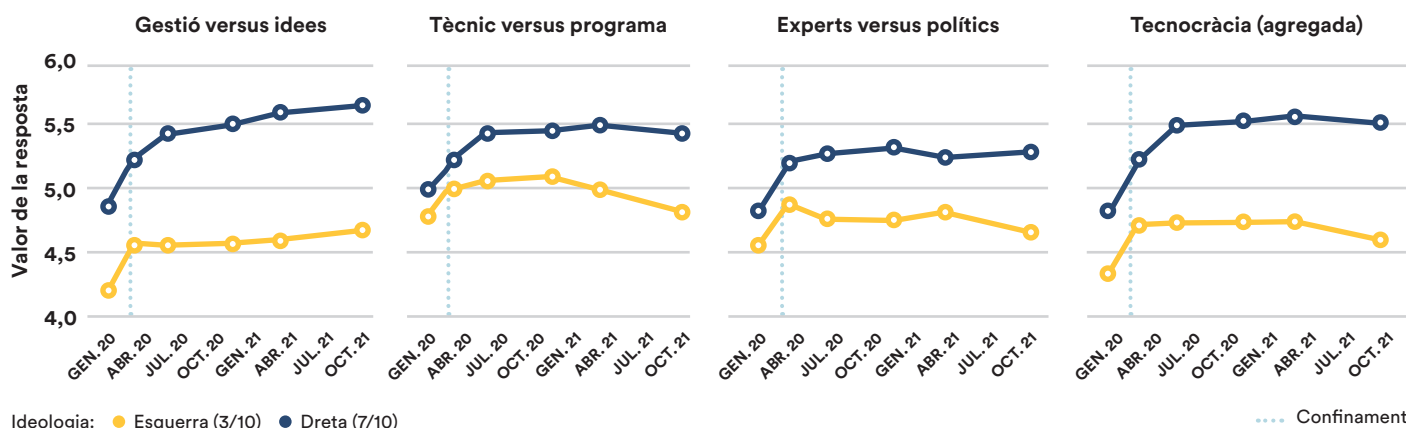
La bretxa tecnocràtica va créixer més en les autonomies governades pel PP, amb una mitjana de 0,62 punts, que en les del PSOE, amb una mitjana de -0,15 punts.

La pandèmia va obrir una bretxa tecnocràtica en la política espanyola

Els espanyols de dretes es van tornar més tecnocràtics durant la pandèmia, i ja ho eren més abans que comencés

El gràfic mostra les respostes per als ítems següents, recollides en l'enquesta *The Effects of the COVID-19 Outbreak on Democracy* (COVIDEMO):

- **Gestió versus idees:** votaria sempre el partit que hagi fet una bona gestió, encara que no comparteixi les meves idees.
- **Tècnic versus programa:** els polítics haurien de deixar de banda el seu programa polític i abordar els problemes públics des d'un punt de vista tècnic.
- **Experts versus polítics:** és preferible que tècnics, i no pas polítics, decideixin quines polítiques són millors per al país.
- **Tecnocràcia (agregada):** mitjana estandarditzada dels valors corresponents als tres ítems.

Ideologia: ● Esquerra (3/10) ● Dreta (7/10)

... Confinament

Nota: s'utilitza l'escala d'ubicació ideològica que va de 0 (màxim a l'esquerra) a 10 (màxim a la dreta).

Font: elaboració pròpia a partir dels resultats de l'enquesta COVIDEMO.

L'impacte de la formació professional dual en la inserció laboral a Catalunya

Aquest article analitza, partint de dades administratives, l'impacte que la introducció de la formació professional dual de grau superior va tenir en la inserció laboral dels joves a Catalunya durant el període 2018-2020. L'FP dual és un model educatiu que permet que els estudiants passin més temps com a aprenents en empreses que en l'FP presencial i en què les mateixes empreses s'ocupen d'una part de la formació. Després d'estudiar diverses dimensions de l'acompliment laboral d'aquests joves durant els dotze mesos següents a la seva graduació, s'observa que els graduats de l'FP dual treballen més dies l'any que els de l'FP presencial, tenen una renda laboral més elevada, treballen amb menys freqüència a temps parcial i signen un contracte indefinit més sovint. Malgrat que aquestes diferències no s'observen d'una manera homogènia en tots els cicles formatius, es constata que la millor inserció dels graduats de l'FP dual persisteix després de tenir en compte les principals característiques individuals.

Samuel Bentolila, Centre d'Estudis Monetaris i Financers; Caterina Calsamiglia, IPEG, i Marcel Jansen, Universitat Autònoma de Madrid

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2020

1

L'FP dual ha tingut un creixement molt lent des que es va introduir a Espanya el 2012. En el curs 2020-2021, solament representava el 5,5% dels matriculats. Catalunya, que concentra el 10% dels matriculats en FP superior, supera la mitjana nacional.

2

Els graduats de l'FP dual i els de l'FP presencial són molt similars, però a l'FP dual la proporció de dones és inferior i hi ha una fracció de nascuts fora d'Espanya una mica superior. A més, l'alumnat també té més experiència laboral a l'inici dels estudis. L'FP dual s'imparteix més sovint en centres públics.

3

Els graduats d'FP superior (inclou totes dues modalitats) només treballen 168 dies equivalents a jornada completa l'any. Els graduats de l'FP dual treballen 27 dies més l'any que els de l'FP presencial i 41 dies equivalents a temps complet. També treballen amb menys freqüència a temps parcial i més sovint amb un contracte indefinit.

4

La renda laboral mitjana dels graduats de l'FP és baixa (8.354 euros anuals). El salari diari mitjà dels graduats de l'FP dual i l'FP presencial és molt semblant, però els de l'FP dual guanyen un 28% més perquè treballen més dies.

5

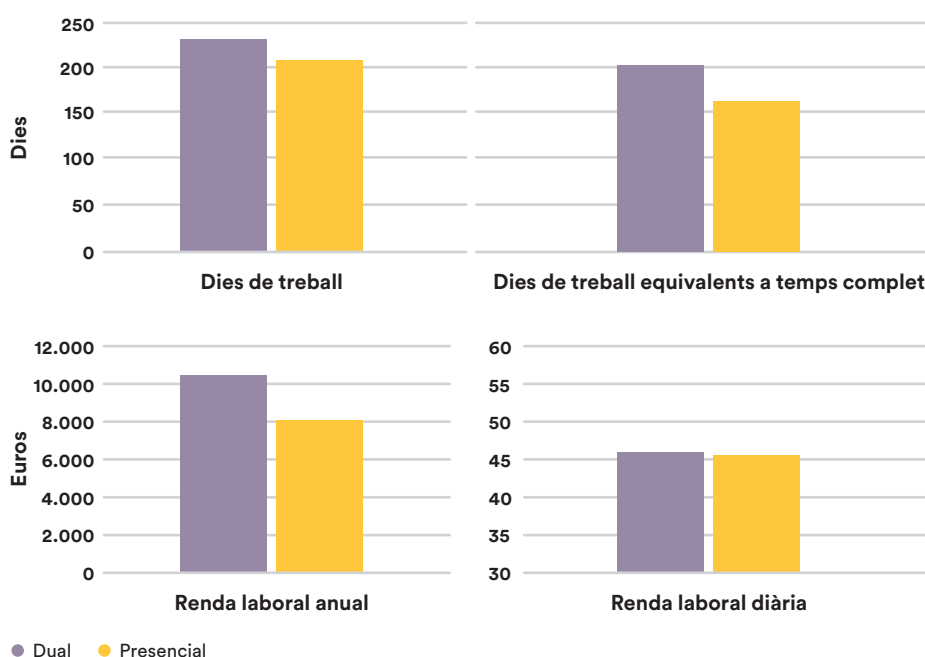
En alguns cicles formatius, els graduats de l'FP dual treballen, de mitjana, fins a 70 dies més que els de l'FP presencial.

6

Després de considerar un conjunt de característiques individuals, les diferències en l'acompliment laboral entre modalitats persisteixen, però són més petites.

Els graduats de l'FP dual treballen més dies i perceben una renda més elevada durant el primer any

Resultats laborals dels graduats d'FP superior, per modalitat dual i presencial

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i del Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions.

Què necessiten les persones joves per sentir-se bé?

Aquest estudi explora els nivells de benestar i de malestar psicològic dels joves d'entre 16 i 29 anys a Espanya. El malestar psicològic es mesura mitjançant els nivells de depressió, d'ansietat i d'estrès; el benestar, mitjançant el nivell de floriment (combinació de sentir-se bé i de funcionar amb eficàcia), l'optimisme (tendència a veure i jutjar el futur d'una manera positiva) i la competència percebuda (nivell de capacitat que la persona considera que té en diversos àmbits). A més a més, l'estudi analitza les necessitats que la joventut actual identifica per millorar el seu benestar i de quina manera la societat hi pot contribuir. Les dades assenyalen que el nivell de floriment depèn de l'edat i de la situació econòmica en què es trobin aquests joves; que el sentiment de competència percebut en diferents àmbits depèn considerablement del gènere, i que les dones presenten uns nivells de malestar psicològic més elevats que els homes. D'altra banda, els joves són més optimistes quan pensen en el seu futur personal que quan pensen en el de la seva generació. Finalment, les principals necessitats que han identificat les persones joves per sentir-se bé són la salut mental, la seva situació econòmica i les relacions socials. Per aconseguir una millora en el seu benestar, els joves demanen una societat amb més valors socials, ocupació i una economia estable que respongui a les seves possibilitats reals.

Marta Díez, Águeda Parra, Inmaculada Sánchez-Queija, Mari Carmen García Mendoza, Virginia Paloma i Carmen Paniagua, Universitat de Sevilla, i Rocío de la Fuente, Escola Universitària d'Osuna

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria per donar suport a projectes de recerca sobre la realitat social de les persones joves

1

Les persones de 25 a 29 anys presenten uns nivells de floriment més elevats que les de 16 a 24 anys. D'una manera similar, les que es troben en una situació econòmica favorable se senten millor i més eficaces que els seus iguals en situacions més vulnerables.

2

Les persones joves presenten un nivell d'optimisme moderat i són menys optimistes quan pensen en el futur de la seva generació que quan pensen en el seu propi futur, amb un punt de diferència –en una escala de 0 a 10– entre ambdós optimismes. D'altra banda, els homes són més optimistes que les dones pel que fa al seu propi futur.

3

Les dones se senten més competents que els homes en les relacions de parella, mentre que els homes se senten més competents en l'àmbit professional, en l'aparença física i en els esports.

4

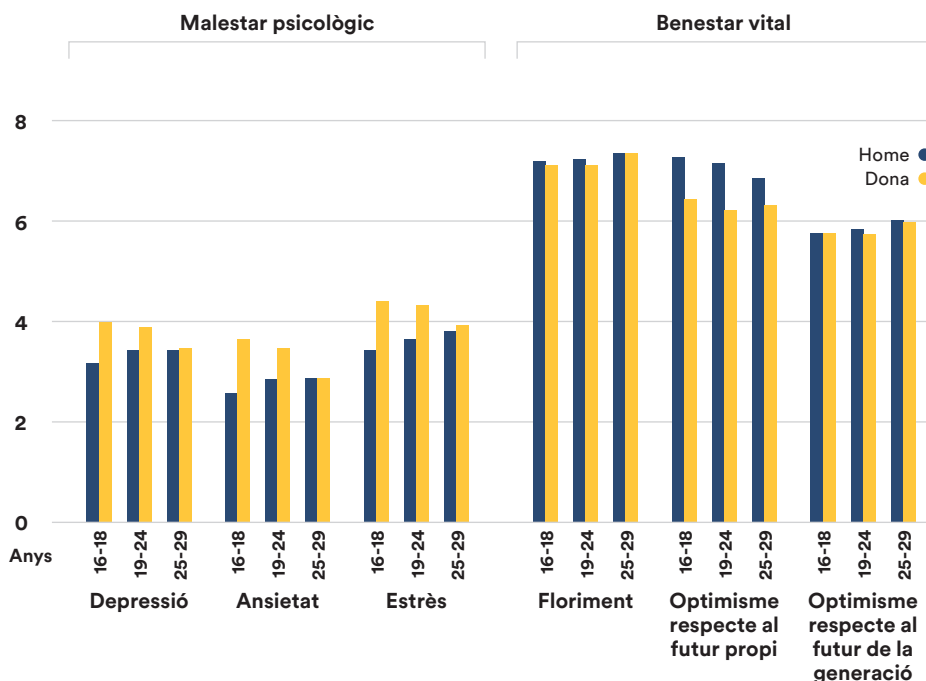
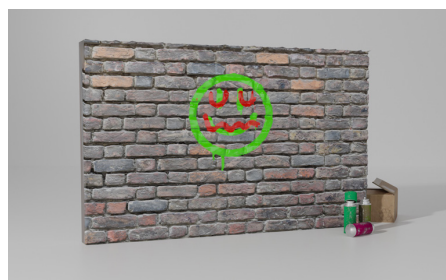
Un percentatge elevat de joves presenta uns nivells greus de depressió (22,2%), ansietat (44,1%) i estrès (22,1%), i aquests nivells són més alts en les dones que en els homes. Tanmateix, amb l'edat, els nivells de malestar d'elles disminueixen, mentre que els d'ells augmenten.

5

Les principals necessitats que ha identificat la joventut per sentir-se bé són la salut mental, la situació econòmica i les relacions socials. Els joves demanen a la societat més valors socials, ocupació i una economia estable que respongui a les possibilitats de la ciutadania, si bé el 28,9% pensa que la societat no pot fer res per millorar el seu nivell de benestar.

En el jovent d'Espanya, els nivells de benestar són més elevats que els de malestar

Nivells de malestar psicològic (depressió, ansietat i estrès) i de benestar vital (floriment, optimisme respecte al futur propi i al de la mateixa generació) segons l'edat i el gènere, en una escala única de 0 (nul) a 10 (elevat)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades recopilades mitjançant l'enquesta WAEA.

Desigualtat en les emissions de carboni a Espanya segons la renda i l'edat

El canvi climàtic té relació amb altres problemes, com ara la desigualtat econòmica. Aquest article explora dos tipus de desigualtats en la transició cap a una societat baixa en carboni. En primer lloc, aporta dades que demostren que a Espanya l'1% dels principals emissors de carboni té una petjada de carboni anual que és, aproximadament, 7 vegades superior a la de la persona mitjana i 27 vegades superior a la del 10% de persones amb una petjada de carboni més baixa. Les principals causes de la desigualtat en la petjada de carboni són les diferències en termes de renda i riquesa. En segon lloc, mostra com les persones grans tendeixen a tenir una petjada de carboni lleugerament superior a la dels adults més joves. Amb el temps, els canvis demogràfics i la persistència de les desigualtats econòmiques entre generacions faran que la suma total de les emissions del grup de persones grans sigui superior fins i tot en termes absoluts.

Stefan Drews, Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals, Universitat Autònoma de Barcelona, i Théo Konc, Universitat Tècnica de Berlín i Institut Potsdam per a la Recerca sobre l'Impacte Climàtic

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria per donar suport a projectes de recerca sobre la realitat social de les persones joves

1

La petjada de carboni varia considerablement d'un individu a un altre.

2

L'1% dels principals emissors de carboni té una petjada de carboni que és 7 vegades superior a la de l'emissor mitjà.

3

La renda i la riquesa són les principals responsables de les diferències en la petjada de carboni.

4

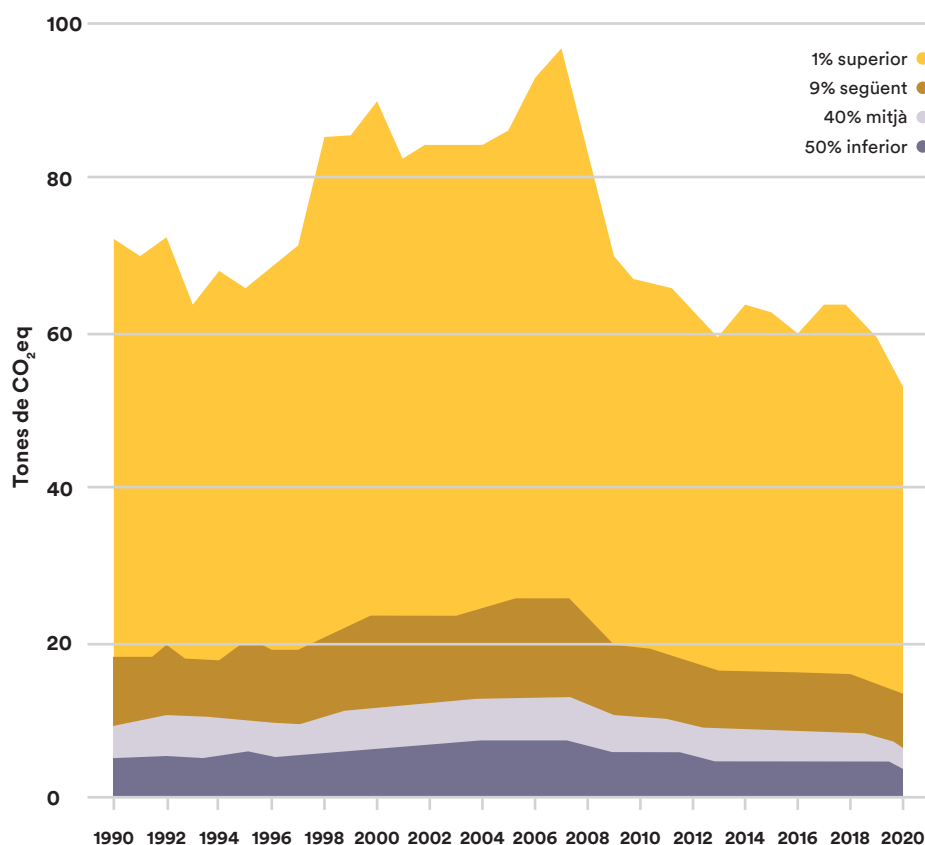
L'impost sobre la renda podria tenir un paper important en la reforma fiscal ecològica.

5

Les polítiques en matèria de canvi climàtic haurien de tenir en compte l'envelliment de la població.

A Espanya, l'1% dels principals emissors de carboni té una petjada que és 7 vegades superior a la petjada mitjana

Mitjana de la petjada de carboni personal, segons els diversos grups d'emissors, mesurada en tones d'equivalent de diòxid de carboni (CO₂-eq)

Font: World Inequality Database.

Percepció entre els joves de les desigualtats en matèria de petjada de carboni i suport a polítiques progressistes de mitigació del canvi climàtic

El canvi climàtic i la desigualtat econòmica estan interconnectats i, a la vegada, relacionats amb la justícia intergeneracional. Les persones riques i amb ingressos elevats tendeixen a deixar una petjada de carboni superior a la de la resta de la població, i els ingressos i la riquesa tendeixen a augmentar amb l'edat, però seran els joves d'avui els qui patiran d'una manera més acusada els danys climàtics més severos.

Es va fer una enquesta a 1.547 persones d'entre 16 i 32 anys, residents a Espanya, per explorar com perceben els joves diverses relacions entre la desigualtat econòmica i el canvi climàtic. Les conclusions de l'estudi suggereixen que, en termes generals, un elevat percentatge de joves percep diferències en matèria de petjada de carboni que oscil·len entre moderades i significatives. En comparar les seves percepcions amb dades de recerques acadèmiques, s'observa que els joves tendeixen a sobreestimar la magnitud d'aquestes diferències, malgrat que en tots els casos són conscients que tenen més relació amb les diferències d'ingressos que amb l'edat. Els resultats assenyalen que, en la transició cap a una economia baixa en carboni, la majoria de joves consideren que els responsables polítics haurien de tenir en compte les desigualtats en matèria de petjada de carboni. També coincideixen a l'hora de considerar que caldria aplicar polítiques públiques concretes –com ara gravar els actius bruts– que siguin susceptibles de reduir aquestes desigualtats.

Stefan Drews, Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals, Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat de Màlaga, i Théo Konc, Universitat Tècnica de Berlín, Institut Potsdam per a la Recerca sobre l'Impacte del Canvi Climàtic

l'ObservatoriSocial

Projecte de recerca seleccionat en la convocatòria per donar suport a projectes de recerca sobre la realitat social de les persones joves

1

Molts joves consideren que a Espanya les diferències en matèria de petjada de carboni són moderades (31%), significatives (33%) o molt acusades (24%). En comparar els valors percebuts en matèria de petjada de carboni amb dades de publicacions acadèmiques, s'observa que les percepcions de molts joves són imprecises, ja que tendeixen a sobreestimar, en lloc de subestimar, les emissions generades per qui més contamina.

2

El 78% dels enquestats considera que les persones amb ingressos elevats deixen una petjada de carboni superior a la petjada mitjana de la població. En canvi, les diferències percebudes en les emissions generades pels diferents grups d'edat estan bastant equilibrades, tot i que el percentatge d'enquestats que creu que les persones grans deixen una petjada de carboni més elevada supera lleugerament el percentatge que considera que són els joves els qui deixen una petjada més elevada (32% i 26%, respectivament).

3

El percentatge d'enquestats que considera que les persones amb uns ingressos elevats, en comparació amb les que tenen uns ingressos baixos, tenen més facilitats per reduir la petjada de carboni supera significativament el percentatge dels qui no estan d'acord amb aquesta afirmació (54% i 11%, respectivament). Les possibilitats percebudes de reducció de les emissions de carboni segons si es tracta de persones joves o de persones grans són pràcticament les mateixes.

4

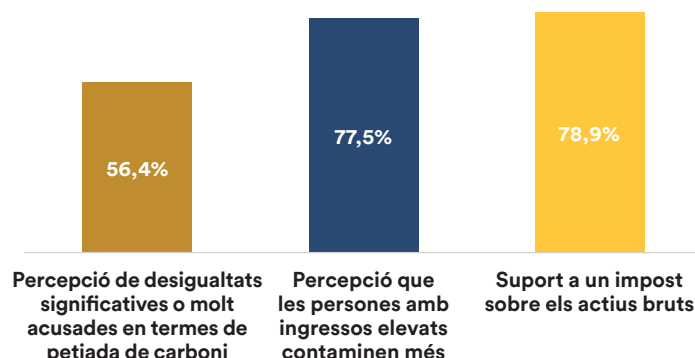
Un elevat percentatge de joves (74%) considera que les desigualtats en matèria de petjada de carboni haurien de tenir un paper significatiu en la configuració de polítiques encaminades a mitigar el canvi climàtic.

5

Gravar els actius bruts es troba entre les polítiques susceptibles de reduir les desigualtats en matèria de petjada de carboni, i la majoria de joves, independentment de si són d'esquerres o de dretes, hi estan d'acord. No obstant això, només el 40% dels enquestats està a favor d'aplicar un impost sobre els vols freqüents.

La majoria de joves perceben desigualtats significatives en matèria de petjada de carboni, consideren que la petjada de les persones amb ingressos elevats supera la petjada mitjana del conjunt de la població i estan a favor d'intervencions polítiques

En % d'enquestats

Els joves amb necessitats específiques de suport educatiu pateixen el doble de ciberassetjament

Els progressos tecnològics i el domini creixent de l'entorn virtual per part de la població han provocat un augment notable del ciberassetjament en els darrers anys. Aquest estudi mostra que gairebé la meitat dels joves espanyols ha sofert alguna agressió per mitjans cibernètics i que un de cada deu pateix ciberassetjament.

Les víctimes de ciberassetjament pateixen una pèrdua de qualitat de vida: manifesten més símptomes de depressió, ansietat i estrès, i menys satisfacció vital. Aquest estudi mostra que els adolescents amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE) tenen el doble de risc de ser víctimes del ciberassetjament i, a més, presenten resultats pitjors en els indicadors de benestar psicosocial. No obstant això, s'identifiquen la cerca de suport social i la capacitat de resoldre els problemes com les dues estratègies que podrien reduir l'impacte negatiu del ciberassetjament en les víctimes.

Àngels Esteller-Cano, Albert Flexas, Eva Aguilar-Mediavilla i Daniel Adrover-Roig, Institut de Recerca i Innovació Educativa, Universitat de les Illes Balears

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria per donar suport a projectes de recerca sobre tecnologia i societat

1

Gairebé la meitat dels joves espanyols enquestats d'entre 12 i 17 anys ha sofert alguna mena de ciberagressió en els dos darrers mesos, mentre que el 9,5%, a més, ha sofert ciberassetjament.

2

Quatre de cada cinc víctimes no són conscients que pateixen ciberassetjament.

3

Els joves que han estat objecte d'alguna mena de conducta agressiva per mitjans cibernètics, com les xarxes socials, el correu electrònic o els missatges de text, manifesten més simptomatologia associada a la depressió, l'ansietat i l'estrès, com també un grau de satisfacció més baix amb la vida.

4

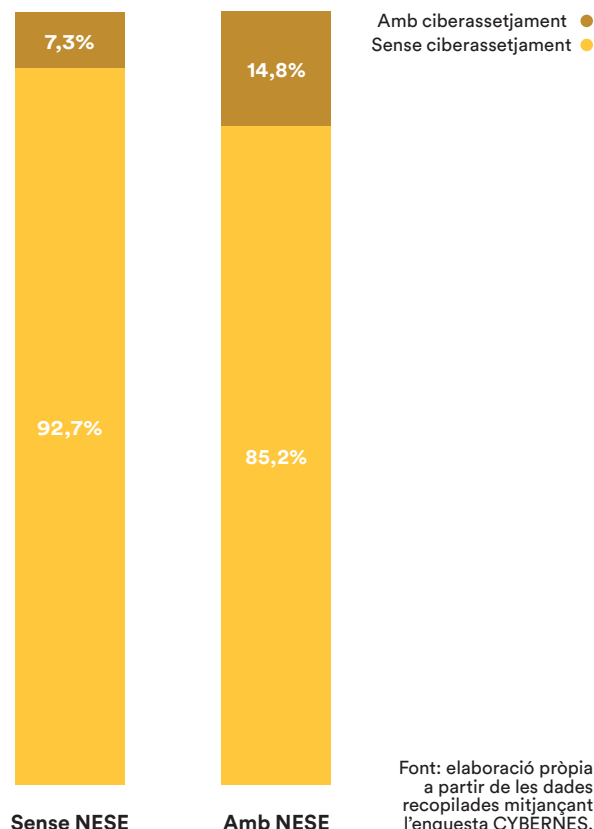
Els joves amb NESE són especialment vulnerables a patir ciberassetjament. En concret, tenen el doble de probabilitats de ser ciberassetjats. A més, les víctimes amb NESE pateixen més malestar emocional.

5

La cerca de suport social i la capacitat de resoldre els problemes són les dues estratègies que podrien reduir la depressió, l'ansietat i l'estrès i pal·liar el grau més baix de satisfacció amb la vida associats al ciberassetjament.

L'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu té el doble de risc de patir ciberassetjament

Percentatge d'alumnat que pateix ciberassetjament (alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu i sense)

El *car sharing* a les ciutats: una estratègia de doble tall

El trànsit i la contaminació són problemes apressants a moltes ciutats de tot el món. Per pal·liar-los, els responsables polítics recorren a diverses estratègies, com ara l'aplicació de taxes per congestió i la creació de zones de baixes emissions i, darrerament, la introducció del *car sharing* sense estacionament fix (*free-floating car sharing*). Es tracta d'un servei d'ús compartit d'automòbils, normalment elèctrics, que permet als usuaris llogar-los per minuts, amb l'avantatge afegit que els poden recollir i deixar en qualsevol punt dins d'una zona determinada, atès que l'estacionament d'aquests vehicles no està subjecte a una ubicació fixa.

Aquest article analitza les pautes d'ús d'aquest servei a partir dels desplaçaments fets a Madrid durant l'any 2019. S'ha observat l'existència de complementarietats entre aquest tipus de mobilitat compartida i el transport públic en zones de renda mitjana en què les opcions de mobilitat pública són escasses.

Natalia Fabra, Catarina Pintassilgo i Mateus Souza,
EnergyEcoLab, Universitat Carlos III de Madrid

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria Social Research Call, 2020

1

A Madrid, el servei de *car sharing* sense estacionament fix se sol prestar en barris de renda alta i mitjana. Això vol dir, d'una banda, que els individus de renda baixa tenen menys possibilitats de fer-lo servir i, de l'altra, que la renda, sumada a altres factors, té un paper important a l'hora d'analitzar els efectes generats per aquest servei.

2

El transport públic sol ser escàs als barris de renda mitjana. Per això, és probable que la majoria dels clients habituals del *car sharing* recorrin a aquest servei per complementar les escasses alternatives de mobilitat.

3

Els barris de renda mitjana són els que presenten unes taxes de motorització (nombre d'automòbils per llar) més altes. S'ha constatat que molts dels usuaris més habituals del *car sharing* fan servir aquest servei com a substitut de l'automòbil particular per complementar la xarxa de transport públic existent.

4

L'anàlisi de la freqüència dels desplaçaments fets mitjançant el servei de *car sharing* indica que les persones solen utilitzar-lo, principalment, amb finalitats de lleure, i no pas per desplaçar-se a la feina. Per tant, encara que no l'utilitzin cada dia, aquest tipus de servei continua sent molt vàlid davant l'absència d'alternatives de transport públic, sobretot de nit.

5

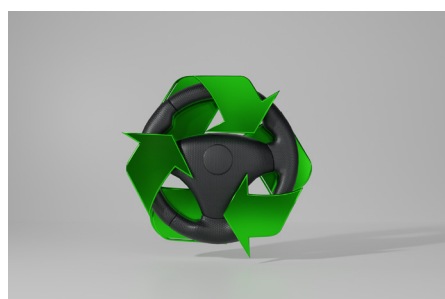
L'ús del *car sharing* assoleix el nivell més alt abans que el trànsit general i disminueix significativament durant l'hora punta del trànsit del matí. A més a més, és una opció molt popular a l'estiu, quan el trànsit convencional disminueix. Això indica que aquesta modalitat de mobilitat compartida contribueix a alleujar el trànsit rodat i, per tant, a reduir la congestió del trànsit urbà.

6

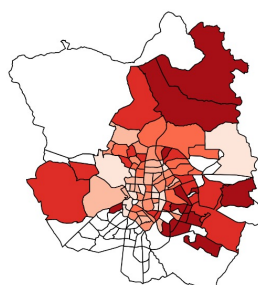
Ara bé, la consecució d'aquests efectes dependrà de la manera com es faci servir aquesta modalitat de mobilitat compartida i de si la seva utilització va acompanyada d'una reducció del nombre d'automòbils particulars. Així doncs, tret que es compleixin una sèrie de condicions, és possible que aquesta estratègia generi uns efectes contraris als desitjats.

L'ús del *car sharing* és més elevat a les zones de renda mitjana, malgrat que és on hi ha un nombre d'automòbils per llar més elevat

Intensitat d'ús del *car sharing*, automòbils particulars i renda, per barris

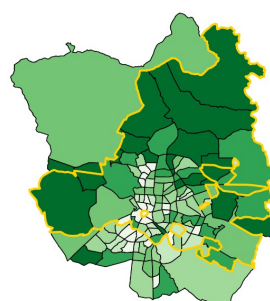

Mitjana de dies que els usuaris utilitzen el servei de *car sharing*

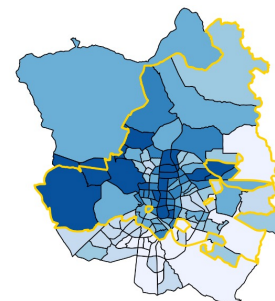
Dies:
 ● 56-110
 ● 51-56
 ● 46-51
 ● 43-46
 ● 40-43
 ● 20-40
 ○ No cobert

Mitjana d'automòbils per llar

Automòbils:
 ● 1,22-1,91
 ● 1,03-1,22
 ● 0,87-1,03
 ● 0,79-0,87
 ● 0,69-0,79
 ● 0,42-0,69

Renda anual neta per capita (mitjana)

Euros:
 ● 24.045-32.242
 ● 20.302-24.045
 ● 16.109-20.302
 ● 13.107-16.109
 ● 10.928-13.107
 ● 6.712-10.928

— Renda alta
 — Renda mitjana
 — Renda baixa

Nota: la línia groga delimita els barris on opera l'empresa de mobilitat compartida sense estacionament fix.

Font: Fabra, Pintassilgo i Souza (2023).

Desigualtat de gènere en la feina remunerada i no remunerada després de la pandèmia

Aquest estudi analitza els canvis en la dedicació a la feina remunerada i no remunerada per part d'homes i dones dos anys després de la irrupció de la pandèmia de la covid-19. Amb aquesta finalitat es fan servir dues mostres representatives de persones d'entre 25 i 50 anys amb informació relativa a tres períodes: abans del primer confinament (el 13 de març del 2020), durant aquest primer confinament (maig del 2020) i després de la pandèmia (maig del 2022). L'anàlisi de les dades suggereix que, arran de la pandèmia, hi ha hagut alguns canvis en l'organització de la vida familiar i laboral que podrien afavorir la igualtat de gènere dins i fora de la llar.

Lídia Farré, Universitat de Barcelona, i Libertad González, Universitat Pompeu Fabra i BSE

l'ObservatoriSocial

Recerca per encàrrec

1

Dos anys després de la irrupció de la pandèmia, la bretxa de gènere en el total d'hores setmanals de feina, incloent-hi la remunerada i la no remunerada, ha minvat gràcies a l'augment de la participació dels homes en la feina no remunerada.

2

Després de la pandèmia, els homes dediquen una mitjana de 3 hores més per setmana a tenir cura dels menors, i les dones, 3 hores menys. L'augment de l'exposició a les responsabilitats familiars durant el confinament i la promoció de pràctiques laborals més flexibles podrien ser les causes d'aquest increment de la implicació dels homes en les tasques de cura.

3

El maig del 2022, el 30% dels homes i el 33% de les dones amb fills menors de 17 anys teletreballaven algun dia de la setmana. Entre els treballadors sense fills, aquesta xifra era del 26%, tant en homes com en dones. I en tots dos casos es coincidia a assenyalar que el principal avantatge del teletreball és que facilita la conciliació de la vida familiar amb la professional.

4

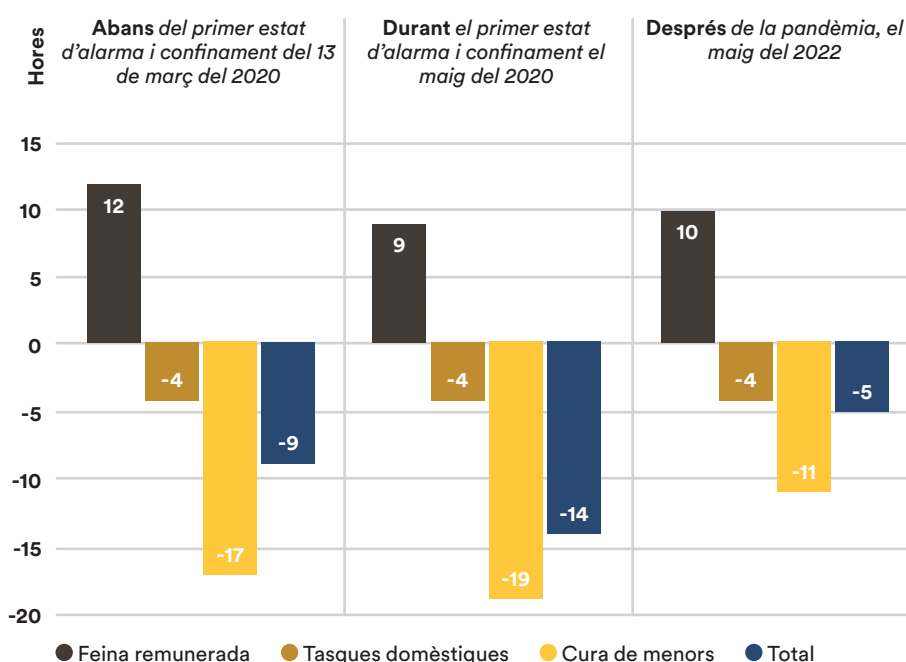
Les jornades laborals sembla que s'han compactat. Mentre que tant homes com dones han recuperat el nivell de dedicació a la feina remunerada d'abans de la pandèmia, el percentatge d'homes que treballa després de les 5 de la tarda ha baixat un 9% (del 71% al 62% entre els que tenen fills, i del 73% al 64% entre els que no en tenen), i el de dones, un 6% entre les que tenen fills (del 61% al 55%) i un 9% entre les que no en tenen (del 73% al 64%).

5

Els resultats d'aquest estudi suggereixen que llevar importància a la presencialitat en el lloc de treball i promoure horaris laborals compatibles amb les responsabilitats familiars podria afavorir la igualtat de gènere dins i fora de la llar.

Dos anys després de la irrupció de la pandèmia, la bretxa de gènere en el total d'hores setmanals de feina, incloent-hi la feina remunerada i la no remunerada, s'havia reduït gràcies a l'augment de la participació dels homes en la cura dels menors

Bretxa de gènere en el nombre d'hores setmanals que homes i dones dediquen als diferents tipus de feina. La mostra inclou homes i dones amb fills menors de 17 anys a càrrec

Font: elaboració pròpia.

El teletreball després de la pandèmia.

Anàlisi des de la perspectiva del treballador

L'adopció del teletreball ha representat un dels canvis (i reptes) més importants en l'organització de les rutines quotidianes de molts treballadors des de la irrupció de la pandèmia. Tres anys després del primer confinament, el març del 2020, el teletreball continua sent una pràctica comuna per a una part significativa de la població activa a Espanya. Aquest article pretén resumir algunes de les troballes sobre les percepcions dels treballadors en relació amb aquesta manera alternativa d'organitzar la feina. Amb aquest objectiu, el maig del 2022 es va portar a terme una enquesta a una mostra de persones d'entre 25 i 50 anys representativa de la població espanyola. L'enquesta ens permet informar sobre les experiències dels treballadors en relació amb la possibilitat de treballar des de casa.

Marta Curull i Laia Maynou, Universitat de Barcelona, i
Lídia Farré, Universitat de Barcelona i IAE-CSIC

l'ObservatoriSocial

Recerca per encàrrec

1

El maig del 2022, el 36% dels treballadors de la nostra mostra teletreballava com a mínim un dia a la setmana. El teletreball té més incidència entre les persones molt qualificades (54%), les que viuen en parella (38%) i les que tenen fills a càrrec (38%).

2

Tant homes com dones (88% de dones i 86% d'homes) coincideixen a afirmar que la característica més valorada del teletreball és la millora de la seva vida personal i familiar.

3

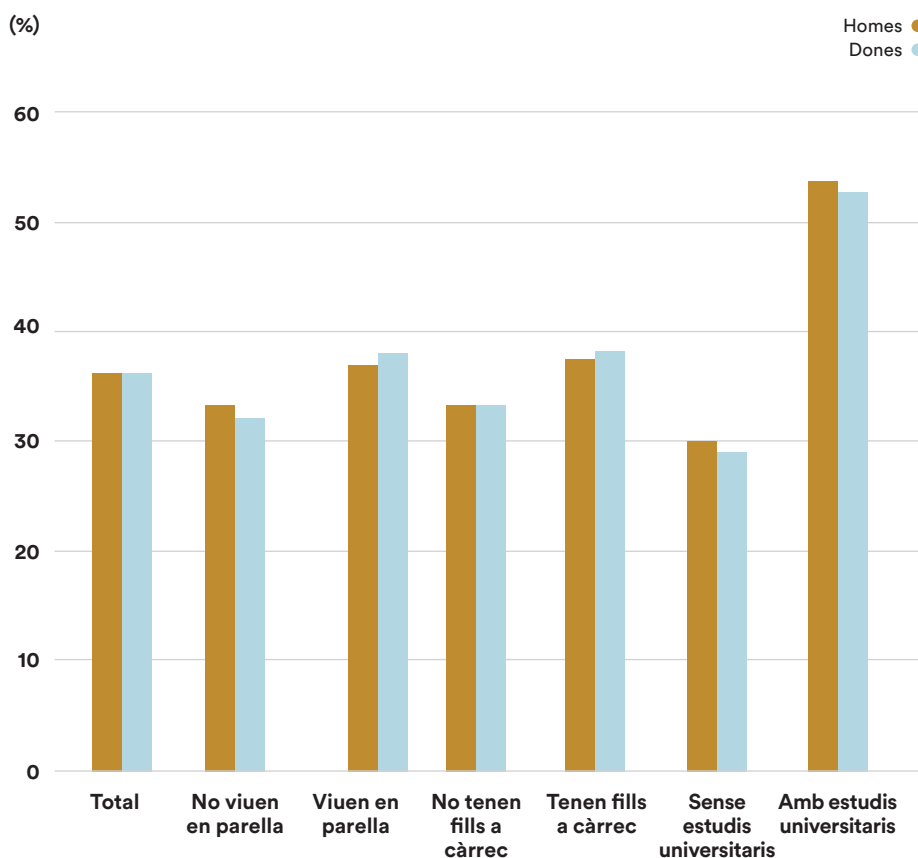
Els resultats d'un experiment d'elecció discreta suggereixen que els treballadors estan disposats a renunciar a part del seu salari (de mitjana, un 11%) per tenir l'opció de treballar des de casa.

4

Tot i que el teletreball no afecta la participació de les dones en les feines domèstiques, els homes que teletreballen es dediquen més a les activitats domèstiques i de criança dels fills que els que no treballen des de casa.

El 54% dels treballadors altament qualificats teletreballa com a mínim un dia a la setmana, en comparació amb el 29% del total de treballadors

Participants amb feina en el moment de l'enquesta (N = 3.101)

El gràfic mostra la distribució del teletreball segons factors socioeconòmics. El teletreball es defineix com una variable que pren valor 1 si l'enquestat treballa des de casa almenys un dia a la setmana i valor 0 en cas contrari.

Les interaccions socials dels joves: cara a cara, entre amics i familiars i poca presència del mòbil

Els éssers humans tenim una necessitat bàsica de pertànyer a un grup, i això ens fa establir relacions interpersonals que es generen i s'enforteixen mitjançant interaccions socials en la vida quotidiana. Aquestes interaccions varien entre elles, ja que interactuem amb persones diverses, per mitjà de canals diversos i amb propòsits diversos. També varien l'esforç que requereix cada interacció i el grau amb què aquests intercanvis satisfan la necessitat de pertànyer a un grup, habitualment estudiat mitjançant la percepció de proximitat amb altres persones. En aquest article analitzem 12.421 interaccions socials de 257 adults joves (entre 18 i 25 anys) a Espanya per entendre com interactuen: amb qui, a través de quin mitjà, amb quin propòsit, quin esforç els requereix fer-ho i en quina mesura cada interacció s'associa a la percepció de nivells alts de proximitat. Aquestes dades es van recollir durant quatre setmanes mitjançant una metodologia innovadora que permet d'analitzar fenòmens que varien molt sovint gràcies a l'ús d'una aplicació al mòbil.

Aurelio Fernández, Universitat de Navarra i Universitat de Gant;
Charo Sádaba i Javier García-Manglano, Universitat de Navarra,
i Marieke Vanden Abeele, Universitat de Gant

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria per donar suport a projectes de recerca sobre tecnologia i societat

1

Hi ha diferents menes d'interaccions: les més freqüents són les que busquen mantenir relacions (54%), seguides de les que busquen una finalitat pràctica (34%). Amb menys freqüència hi ha les interaccions per enfortir les relacions (9%) i, en darrer lloc, les negatives, les que busquen gestionar dificultats en la relació (3%).

2

El 67% de les interaccions socials dels adults joves espanyols s'estableixen cara a cara. Entre les mitjançades per la tecnologia, el 19% es fan per missatgeria, l'11% per trucada o videotrucada i només el 3% per les xarxes socials.

3

El 81% de les interaccions socials es fan amb amics o familiars, amb qui la familiaritat és més gran, el 16% amb simples coneguts i tan sols el 3% amb desconeguts totals.

4

Les interaccions socials per gestionar dificultats en una relació requereixen significativament més esforços que no pas altres menes d'interacció.

5

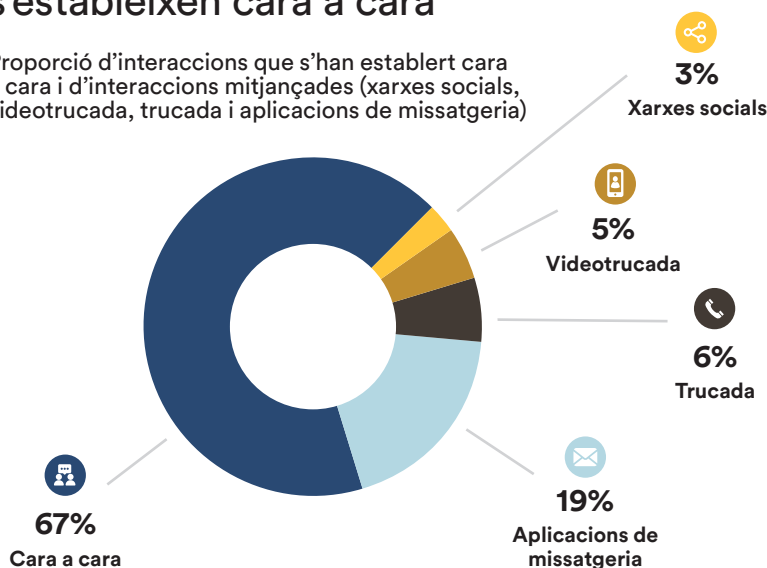
Mostrar afecte és la interacció que condueix a graus més alts de proximitat i que requereix menys esforç, i és, per tant, la més eficient en la ràtio entre proximitat i esforç requerit.

6

En el 70% de les 8.289 interaccions cara a cara registrades, els adults joves no van fer servir el mòbil en absolut; en el cas de les interaccions de més qualitat, aquest percentatge va pujar al 80%.

Dos terços de les interaccions s'estableixen cara a cara

Proporció d'interaccions que s'han establert cara a cara i d'interaccions mitjançades (xarxes socials, videotrucada, trucada i aplicacions de missatgeria)

El jovent espanyol i el portuguès fa servir el mòbil d'una manera diferent?

L'anomenada «generació Z», nascuda al voltant de l'any 2000, ha crescut en un context hipertecnològic, en què l'ús del mòbil ha esdevingut quotidià. Tot i que nombrosos estudis han investigat l'impacte de les pantalles en el benestar i les relacions dels joves, encara són pocs els que han explorat diferències entre països en l'ús del mòbil. Aquest estudi explora sis perfils d'ús del mòbil, així com les seves conseqüències per a la satisfacció i el benestar dels usuaris, en joves de 20 a 24 anys a Espanya i Portugal. Tot i que es detecten diferències entre tots dos països –per exemple, els joves portuguesos estan lleugerament més satisfets amb les seves relacions personals, i els espanyols, amb la feina i l'oci–, els factors més fortament associats al benestar i el malestar dels joves tenen a veure amb les seves motivacions per fer servir el mòbil, més que amb el seu país de procedència.

Gonzalo Fernández-Duval i Javier García-Manglano, Universitat de Navarra;
Charo Sádaba, Universitat de Navarra, i Tiago Lapa i Gustavo Cardoso, Centre
de Recerca i Estudis Sociològics i Institut Universitari de Lisboa

l'ObservatoriSocial

Recerca per encàrrec

1

Espanya i Portugal tenen perfils d'usuari similars: moderats, hiperconnectats, organitzats, socialitzadors, impetuosos i escapistes.

2

El grup més gran és el dels moderats: gairebé la meitat dels joves (el 42% a Espanya i el 43% a Portugal) corresponen a aquest perfil.

3

Els escapistes i els hiperconnectats són més propensos a un ús problemàtic del mòbil, mentre que els organitzats i els moderats presenten un risc més baix d'utilitzar-lo de manera problemàtica.

4

La satisfacció relacional és lleugerament més gran a Portugal que a Espanya, independentment del perfil d'ús del mòbil. El perfil socialitzador és, en ambdós països, el que inclou joves més satisfets amb els seus familiars i amics.

5

Els joves espanyols estan lleugerament més satisfets que els portuguesos amb la feina o els estudis i amb el temps lliure; la satisfacció amb el lleure és, per a tots els perfils i en ambdós països, inferior que amb la feina.

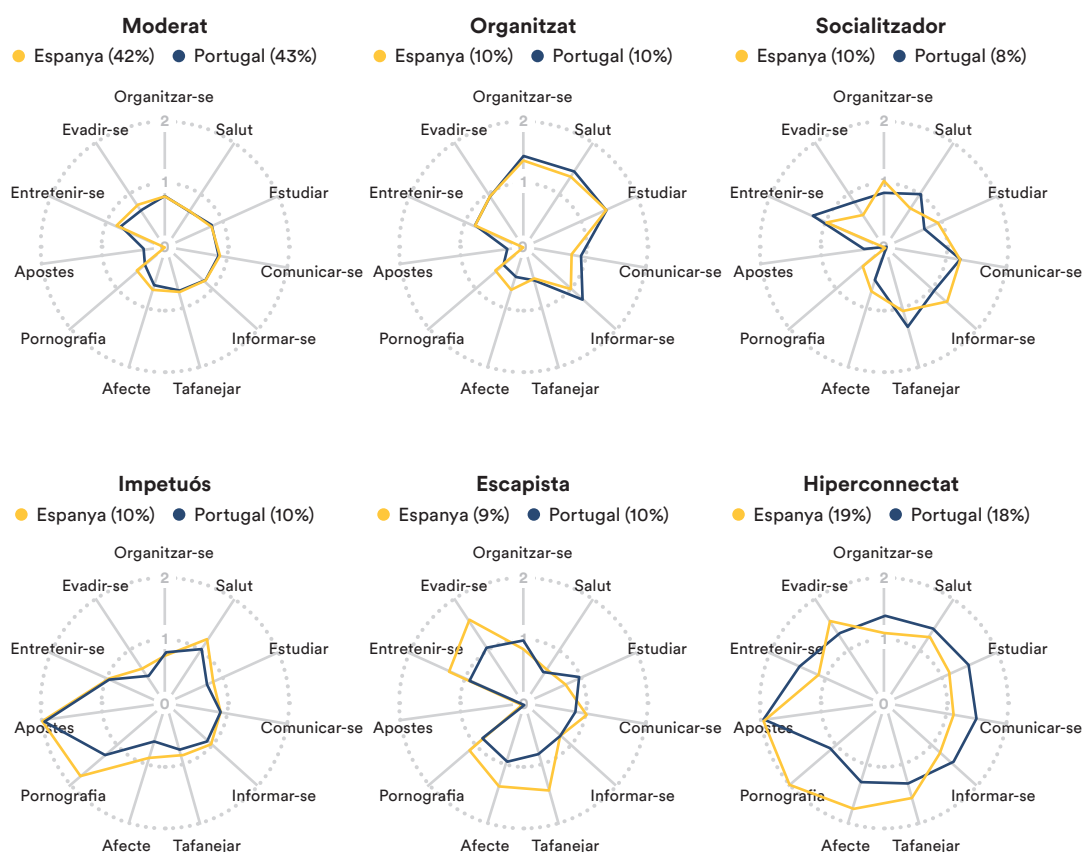
La distribució per perfils, segons la seva relació amb el mòbil, és similar entre els joves portuguesos i els espanyols

Sis perfils de joves segons 11 motivacions diferents en l'ús del mòbil, a Espanya i Portugal (%)

Nota: el cercle de valor 1 de cada gràfic indica la freqüència mitjana amb què s'esmenta aquesta motivació entre tots els joves enquestats. Per tant, el valor 2 indicaria que aquesta motivació és el doble de freqüent en aquest perfil en comparació amb el conjunt de joves, i el valor 0, que aquesta motivació no s'expressa en aquest perfil d'usuari.

Font: elaboració pròpia.

On i com busquen ajuda, els joves, quan tenen malestar emocional?

Una de cada tres persones joves a Europa té malestar emocional, i aquesta xifra ha anat augmentant en els últims anys. No obstant això, menys del 35% dels joves amb malestar emocional busca ajuda als serveis socials o de salut. Aquesta recerca analitza com i on busquen ajuda els joves quan tenen malestar emocional. Es va fer un estudi observacional mitjançant un qüestionari en línia, amb la participació de 4.008 persones representatives de la població espanyola (2.013 persones de 16 a 32 anys i 1.995 persones de 33 a 48 anys). Gairebé la meitat dels joves presentava malestar emocional, en comparació amb una de cada tres persones de 33 a 48 anys, i la majoria indicava que davant el malestar emocional s'havia «aïllat» o havia «buscat ajuda de familiars, amics o professionals». La forma d'ajuda preferida va ser la presencial, independentment del grup d'edat. Les variables relacionades amb la petició d'ajuda en cas de malestar emocional van ser les següents: edat jove, gènere femení, viure en grans ciutats de més de 500.000 habitants i tenir contacte habitual amb amics o familiars. La gravetat del malestar emocional i el nivell d'estudis no es van relacionar significativament amb la petició d'ajuda.

David Fraguas, Institut de Psiquiatria i Salut Mental, Hospital Clínico San Carlos, IdISSC, CIBERSAM, UCM i Fundación Manantial, i Antonio Perdigón, Octavio Finol, Diana Torres, Vanesa López i Sara Toledano, Fundación Manantial

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria per donar suport a projectes de recerca sobre la realitat social dels joves

1

El 46% dels joves (persones de 16 a 32 anys) i el 35% de les persones de 33 a 48 anys presentava malestar emocional.

2

Els joves atribueixen el malestar emocional a causes específiques amb més freqüència que les persones de 33 a 48 anys, sobretot a preocupacions quotidianes, problemes relacionats amb la feina o els estudis, discussions, sentiment de solitud i insatisfacció amb la imatge personal.

3

La majoria de joves va indicar que, en cas de tenir malestar emocional, s'aïllava o buscava l'ajuda presencial de familiars, amics o professionals (respostes no excloents). Un percentatge inferior dels joves, però superior al de les persones de 33 a 48 anys, va dir que buscava ajuda per internet o mitjançant missatges de telefonia.

4

La forma d'ajuda preferida era la presencial, independentment del grup d'edat, de 16 a 32 o de 33 a 48 anys.

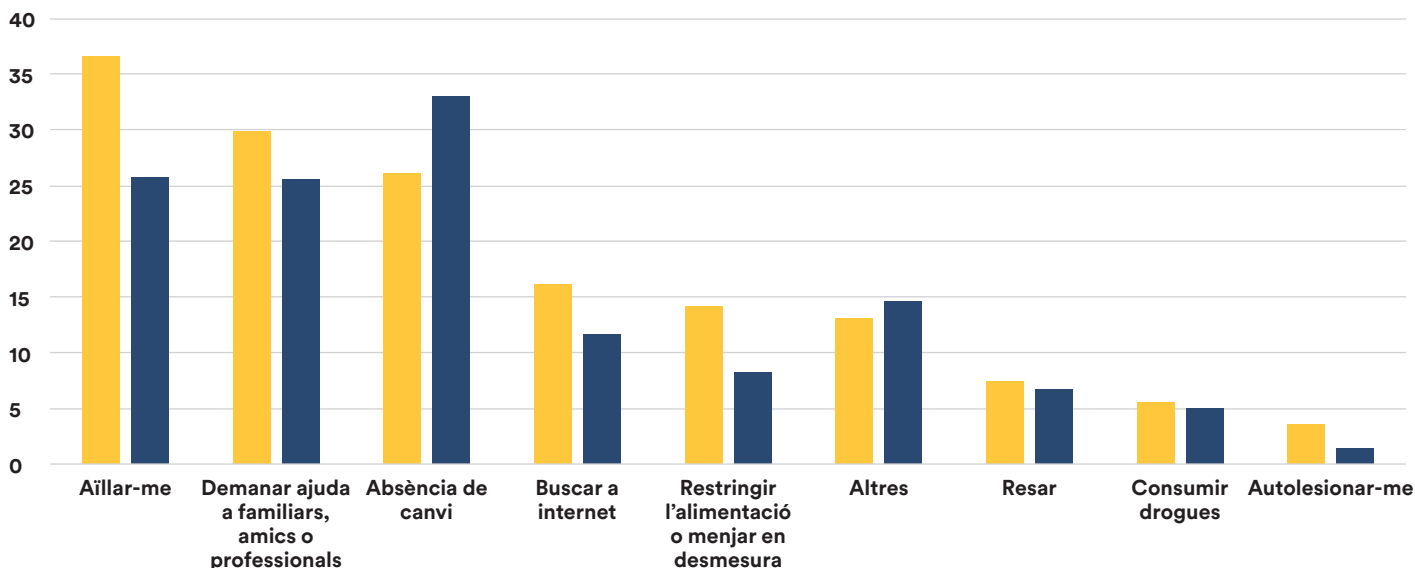
5

Les variables relacionades amb la petició d'ajuda en cas de malestar emocional eren l'edat (més freqüent en joves), el gènere femení, viure en ciutats de més de 500.000 habitants i tenir contacte habitual amb amics o familiars.

Què has fet quan has tingut malestar emocional?

Respostes més freqüents en cas de malestar emocional en cada grup d'edat (en percentatge de respostes; respostes no excloents)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'enquesta MEBAJO.

La salut mental a Catalunya un any després de la pandèmia

Aquest estudi va analitzar els efectes de la pandèmia en la salut mental de més de set mil persones a Catalunya. Els resultats van permetre concloure que, el 2021, gran part de la població encara patia depressió i ansietat. A més, un nombre elevat dels participants també havien experimentat episodis traumàtics relacionats amb la pandèmia, que en molts casos els van dur a patir símptomes de trastorn d'estrès posttraumàtic. Arran de l'esclat de la pandèmia, el març del 2020, moltes persones van ser conscients que necessitaven ajuda per millorar la seva salut mental, però no sabien on adreçar-se per sol·licitar-ne. Els resultats de l'estudi mostren que calen més respostes efectives per combatre els problemes de salut mental, més encara davant els que futures pandèmies sanitàries puguin comportar.

Ximena Goldberg, Gemma Castaño-Vinyals i Manolis Kogevinas, Institut de Salut Global de Barcelona, i Rafael de Cid, Institut de Recerca Germans Trias i Pujol

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2020

1

El 2021, més del 25% dels participants en l'estudi presentava símptomes de depressió moderada o greu.

2

El mateix any, més del 35% dels participants en l'estudi va patir símptomes d'ansietat moderada o greu.

3

La meitat dels que l'any 2020 havien patit una depressió o ansietat greu continuava declarant, un any després, símptomes greus.

4

Després del primer brot de la pandèmia, la prevalença del trastorn d'estrès posttraumàtic encara era elevada.

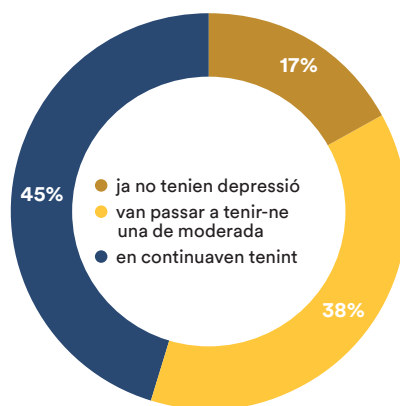
5

Les estratègies de preparació i resposta davant de possibles emergències han d'incloure una perspectiva a llarg termini de les conseqüències que aquestes puguin tenir sobre la salut mental.

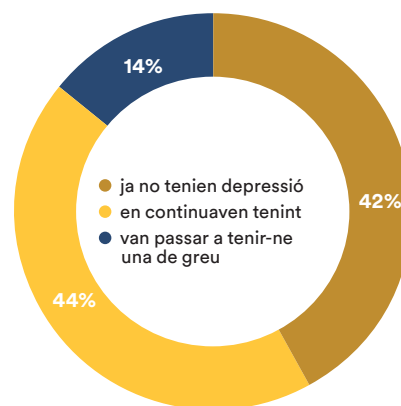
Gran part de la població que havia patit depressió arran del confinament encara n'experimentava símptomes el 2021

Persones sense símptomes de depressió, amb símptomes de depressió moderats i amb símptomes de depressió greus el 2020, i evolució dels símptomes el 2021

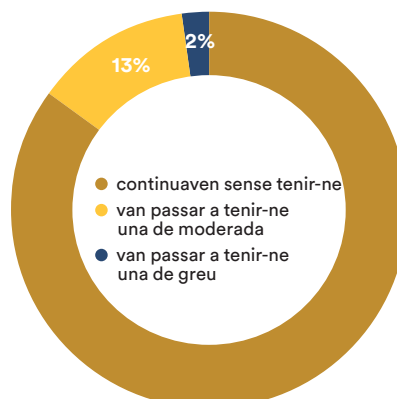
De les persones que el 2020 tenien una depressió greu, el 2021...

De les persones que el 2020 tenien una depressió moderada, el 2021...

De les persones que el 2020 no tenien depressió, el 2021...

L'afectació de la pandèmia sobre el benestar personal i els ingressos no va ser igual per a tothom

La pandèmia no només va tenir efectes sobre l'excés de morbiditat i mortalitat entre la població espanyola; també va afectar notòriament el benestar i els ingressos de les llars. L'estudi en què es basa aquest article va analitzar si les dificultats experimentades durant els anys de la pandèmia diferien en quatre aspectes analitzats: l'edat, el sexe, el nivell educatiu i els ingressos. Aquestes adversitats no van incidir de la mateixa manera en tots els sectors de la població, sinó que es van manifestar de manera diferent segons les diverses variables abordades, tant demogràfiques com socioeconòmiques.

Gemma Castaño-Vinyals, Ximena Goldberg, Manolis Kogevinas, Iris Lopes-Rafegas i Elisa Sicuri, Institut de Salut Global de Barcelona, i Rafael de Cid, Institut de Recerca Germans Trias i Pujol

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2020

1

Les persones amb nivells d'estudis i d'ingressos més alts van informar de dificultats més importants derivades de les restriccions i el confinament decretats pel Govern, especialment d'adversitats sorgides de la incapacitat per socialitzar o de l'augment dels conflictes familiars. No obstant això, van percebre uns nivells més alts de suport social.

2

En general, del maig al desembre del 2021, el suport social percebut va ser significativament més baix en comparació amb els mesos d'abril a agost del 2020. Això pot ser degut al fet que, el maig del 2020, ja en la fase de desescalada, la població va esforçar-se per recuperar el contacte amb persones de l'entorn social.

3

La pandèmia va tenir un impacte econòmic més gran en les persones amb nivells educatius i ingressos més baixos. El 2021, els problemes econòmics es van aguditzar entre la població amb menys recursos, probablement com a resultat del deute acumulat i de situacions de desocupació sostingudes en el temps.

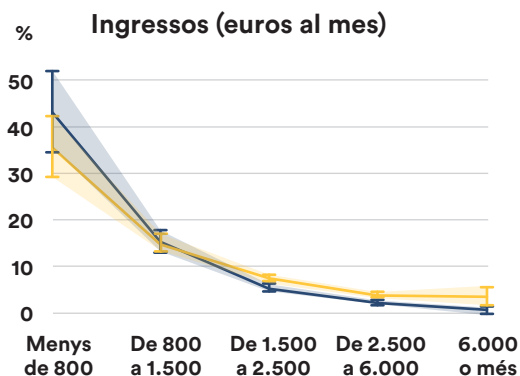
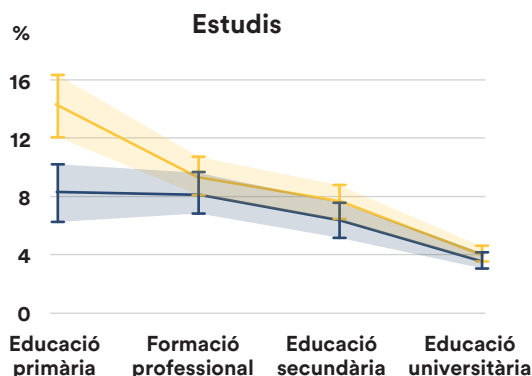
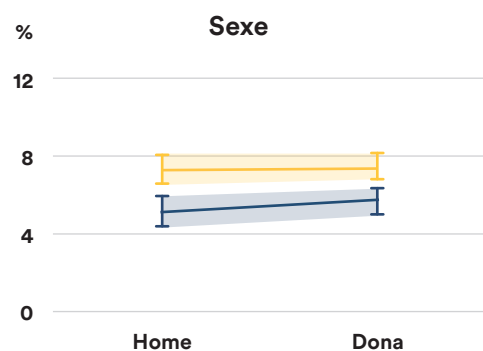
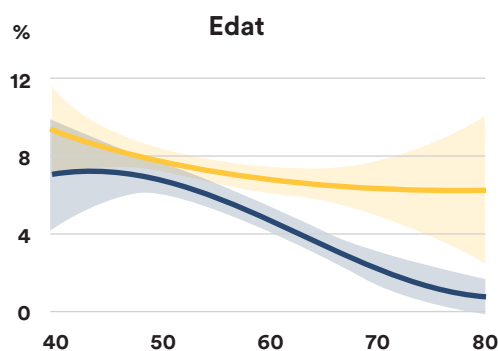
4

Les persones de 40 a 50 anys van manifestar una capacitat més baixa de recuperació després de les dificultats econòmiques experimentades el 2020. Un any després, aquest grup encara travessava dificultats econòmiques en comparació amb altres grups de més edat.

El 2021, la situació econòmica de les persones amb ingressos més baixos es va agreujar respecte a l'any anterior

Persones amb dificultats per fer pagaments, per edat, sexe, nivell educatiu i ingressos, 2020 i 2021 (%)

● 2020 ● 2021

Font: elaboració pròpia a partir de les dades recopilades mitjançant l'estudi COVICAT/CONTENT.

Detecció de l'assetjament psicològic a la feina i impacte negatiu d'aquest assetjament en el benestar

L'assetjament psicològic és un dels principals riscos psicosocials per a la salut dels treballadors. Tanmateix, els mètodes emprats per detectar-lo plantegen alguns dubtes pel fet d'utilitzar uns criteris subjectius que poden falsejar involuntàriament la realitat. Per això, els investigadors i experts en aquest tema han fet nombrosos esforços per oferir uns criteris més objectius que permetin determinar amb més precisió si una persona està exposada a una situació d'assetjament en el seu lloc de treball. Aquest article descriu un mètode de detecció que permet establir amb rigor, basant-se en la classificació d'una sèrie de respostes a partir d'una escala d'ansietat generalitzada, la probabilitat o el risc de patir una situació d'assetjament psicològic i determinar-ne l'impacte negatiu en el benestar psicològic. Les dades d'un estudi dut a terme pel grup Càrmides indiquen que el risc de patir assetjament a la feina és elevat per a l'11,2% de la població, i que el malestar que ocasiona és rellevant tant per a la persona assetjada com per a l'organització en què treballa.

José María León Pérez, Francisco Javier Cantero Sánchez, Míriam Benítez González i José María León Rubio, Grup de Recerca Càrmides, Universitat de Sevilla, i Alejandro Orgambidez Ramos, Grup de Recerca Càrmides, Universitat de Màlaga

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2020

1

Aquest estudi aporta solucions a la polèmica existent sobre com detectar possibles casos d'assetjament psicològic a la feina i com determinar la prevalença d'aquest fenomen.

2

El mètode emprat permet establir tres grups de probabilitat de patir assetjament en el context laboral, o tres grups de risc diferent: alt, mitjà o baix.

3

L'11,2% d'una mostra integrada per 5.000 treballadors del territori espanyol presenta una probabilitat elevada de patir una situació d'assetjament en el seu lloc de treball.

4

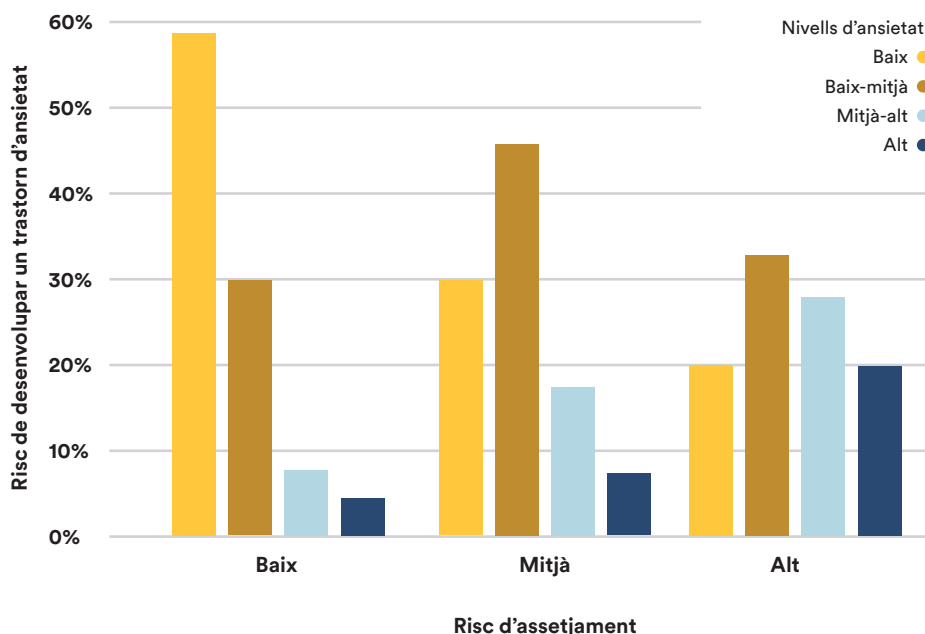
Les persones que pateixen aquesta situació tenen gairebé cinc vegades més possibilitats de desenvolupar un trastorn d'ansietat generalitzada.

Per determinar el risc d'assetjament, es van aplicar els punts de tall del qüestionari de conductes negatives, en la versió curta, calculats prèviament mitjançant una anàlisi de corbes ROC –en anglès, *receiver operating characteristic*–, sobre una mostra representativa de treballadors de totes les províncies espanyoles conformada per 5.000 individus (42,8% d'homes, 56,6% de dones i 0,7% de persones no identificades amb el gènere binari). D'aquesta mostra, 2.095 treballadors van participar, al cap de quatre mesos, en una prova de cribratge mitjançant una escala d'ansietat generalitzada, la qual inclou puntuacions normatives per establir els nivells d'ansietat. Un nivell d'ansietat alt implica que la persona està experimentant una àmplia simptomatologia ansiosa que indica un possible trastorn d'ansietat generalitzada.

Un probabilitat més elevada de patir assetjament a la feina es correlaciona amb un risc més alt de desenvolupar un trastorn d'ansietat generalitzada

Al voltant del 20% dels integrants de la mostra de l'estudi amb risc elevat de patir assetjament a la feina mostren nivells d'ansietat elevats

De quina manera condicionen les nostres xarxes de coneguts el suport que donem a la redistribució econòmica i a la protecció social?

Si bé les relacions íntimes de les persones són essencials per al seu benestar, no sabem gran cosa sobre la influència que tenen en les nostres vides. Segons la hipòtesi plantejada pels investigadors socials, si els individus són exposats a les condicions de vida d'altres grups socials, podria augmentar la seva empatia i solidaritat amb aquests grups i, per consegüent, això també podria influir en les seves opinions polítiques. Mitjançant una enquesta feta a Espanya el 2021, aquesta recerca intenta verificar aquesta hipòtesi centrant-se en el suport dels individus a la redistribució econòmica i als sistemes de protecció social. Contràriament al que caldria esperar, quan els enquestats tenien coneguts que cobraven, de mitjana, un sou baix o estaven a l'atur, amb més freqüència estaven menys a favor de la redistribució i de la protecció social que els individus que tenien coneguts que cobraven un sou mitjà, amb independència de quins fossin els seus propis ingressos familiars. Per tant, en comptes de crear empatia, és possible que la xarxa de coneguts reforci la creença que els altres no mereixen protecció.

Miranda J. Lubbers, COALESCE Lab, Universitat Autònoma de Barcelona,
i Michał Bojanowski, COALESCE Lab, Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat de Kozminski

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2019

1

Cada individu té un entorn interpersonal únic, amb un nombre de coneguts divers que, al seu torn, tenen ocupacions diferents i un reconeixement professional diferent.

2

Les persones amb uns ingressos familiars alts tendeixen a tenir coneguts que cobren un sou alt.

3

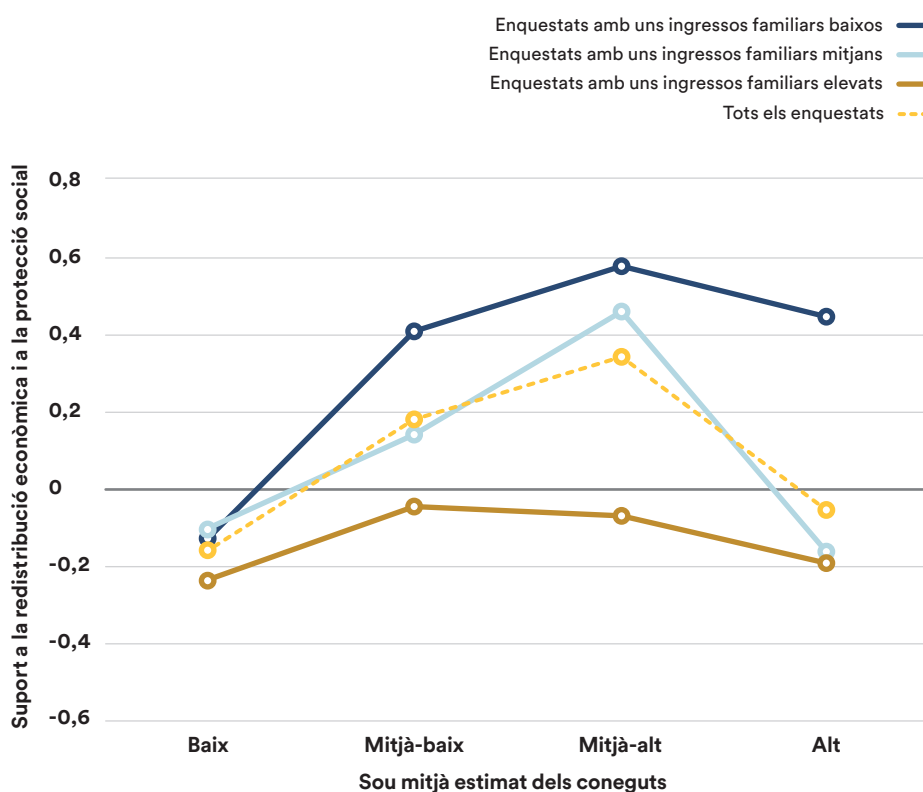
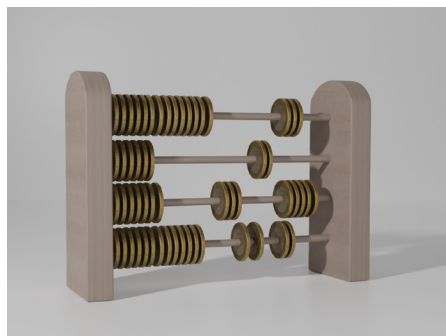
No s'observen diferències en el nivell de suport a la redistribució i a la protecció social entre els enquestats amb uns ingressos familiars elevats, independentment de si tenen més coneguts amb un sou baix o més coneguts amb un sou alt.

4

Els enquestats amb uns ingressos familiars baixos que tenen coneguts que cobren un sou baix donen menys suport als sistemes de protecció social que els enquestats amb uns ingressos familiars baixos que tenen coneguts que cobren un sou mitjà.

Les persones els coneguts de les quals cobren un sou baix són les que menys suport donen a la redistribució econòmica i la protecció social

Suport dels enquestats a la redistribució econòmica i a la protecció social segons els seus ingressos familiars i el sou mitjà estimat dels seus coneguts

Què se n'ha fet, de l'èxode urbà, des de la pandèmia?

Ja han passat més de tres anys des de l'esclat de la pandèmia, i ara es disposa de prou evidència empírica per analitzar les repercussions que la covid-19 va tenir en el comportament residencial de la població urbana espanyola. En concret, s'analitzen aquestes dinàmiques durant el bienni 2020-2021 als sis municipis espanyols de més de 500.000 habitants: Madrid, Barcelona, València, Sevilla, Saragossa i Màlaga.

Els primers mesos de la pandèmia van impulsar desplaçaments cap a les zones rurals –sobretot, les situades a una distància intermèdia dels grans nuclis urbans–, però aquests van ser d'una intensitat limitada. A més a més, es tractava d'una tendència protagonitzada pels grups socioeconòmics més privilegiats. El segon any de la pandèmia s'observà una recuperació clara de la intensitat dels desplaçaments des de les ciutats centrals cap als municipis metropolitans, com també un descens dels desplaçaments cap a les destinacions rurals en comparació amb el 2020, tot i que els nivells van continuar sent superiors als registrats el 2019. Malgrat els canvis generats per la pandèmia, no s'ha observat una modificació profunda dels patrons residencials que dominaven prèviament. Això vol dir que els grans nuclis urbans continuaran sent pols d'atracció i de retenció de població.

Antonio López-Gay, Universitat Autònoma de Barcelona i Centre d'Estudis Demogràfics

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2021

1

La pandèmia va provocar uns canvis concrets en el comportament residencial de la població urbana durant els anys 2020 i 2021.

2

El 2020 van augmentar els desplaçaments cap a municipis poc poblats, sobretot els situats a distàncies intermèdies de les grans capitals. En general, les segones residències, els vincles territorials previs i l'entorn mediambiental hi van tenir un paper clau.

3

El 2021 s'observà una recuperació de la intensitat dels desplaçaments des de les grans ciutats centrals cap als municipis metropolitans i, en comparació amb el 2020, un descens dels fluxos cap als municipis rurals. És possible que el reforç dels moviments suburbans persisteixi durant els propers anys, però sense que això influeixi en l'atractiu dels espais centrals.

4

Arran de l'expansió del teletreball i d'altres fórmules laborals híbrides, els desplaçaments residencials cap als municipis menys densos van protagonitzar-los els grups socioeconòmics més privilegiats. Cal fer un seguiment de les implicacions d'aquesta tendència en la configuració socioespacial dels diferents grups socials a les regions metropolitanes.

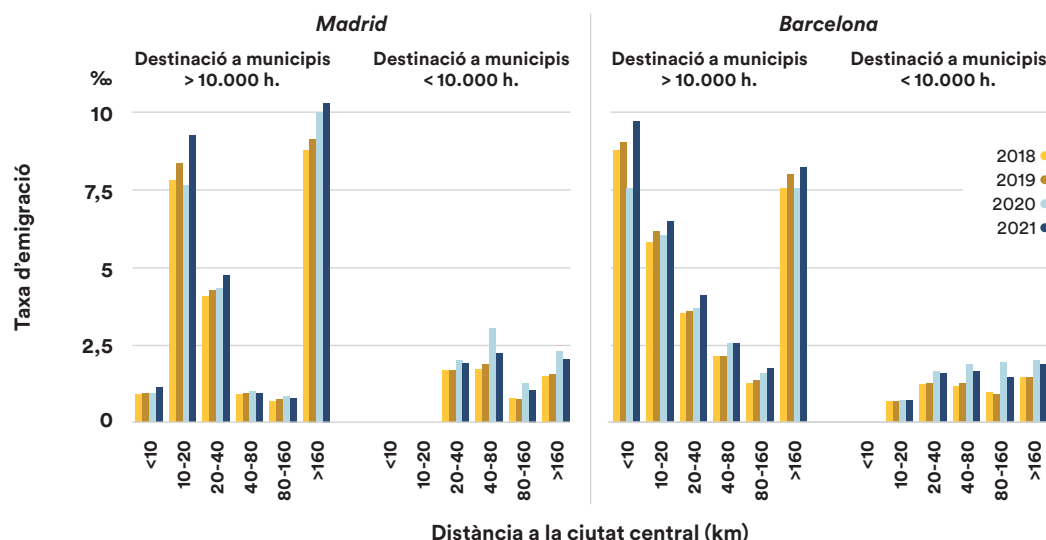
5

Malgrat els canvis originats per la pandèmia, no es pot parlar d'un èxode urbà, atès que no s'ha observat una modificació profunda dels patrons de la mobilitat residencial en les darreres dècades.

No s'observa una modificació profunda dels patrons de la mobilitat residencial abans i després de la pandèmia

Taxes d'emigració (%) des de Madrid i Barcelona, 2018-2021

Nota: s'hi inclouen el municipi d'origen i el tipus de destinació segons la mida del municipi i la distància (en línia recta) a la ciutat central.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'estadística de variacions residencials, Institut Nacional d'Estadística (INE).

La sensació de precarietat afecta la salut mental dels joves

La precarietat és un concepte molt més complex del que pensàvem: també inclou significats que van més enllà de les condicions laborals i que estan més relacionats amb la incapacitat de garantir un nivell de vida digne. Aquest article mostra que el que afecta la salut mental dels joves no és tant no tenir una feina fixa, sinó més aviat percebre que es troben en situació de precarietat. Els resultats també demostren que la precarietat laboral i la inseguretat econòmica es distribueixen de manera desigual entre els grups socials, però el sentiment de precarietat és comú entre tots els joves d'Espanya.

Lara Maestriperi, Matilde Cittadini, Adriana Offredi i Roger Soler i Martí, IGOP/Universitat Autònoma de Barcelona; Miriam Acebillo Baqué, INGENIO, CSIC-Universitat Politècnica de València; Karen van Hedel, Universitat d'Utrecht, i Alba Lanau, Universitat Pompeu Fabra

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria per donar suport a projectes de recerca sobre la realitat social dels joves

1

La precarietat laboral no es distribueix de manera igualitària entre els joves, però la sensació de precarietat els afecta a tots, independentment del gènere, l'edat o l'origen.

2

El 31% dels joves entrevistats es troben en risc de depressió o ansietat. La sensació de precarietat –i no el fet de tenir una feina precària– és el factor explicatiu crucial.

3

La sensació de precarietat va més enllà de tenir una feina de poca qualitat; els entrevistats consideren que també inclou la impossibilitat de satisfer necessitats bàsiques o d'accedir a un nivell de vida digne.

4

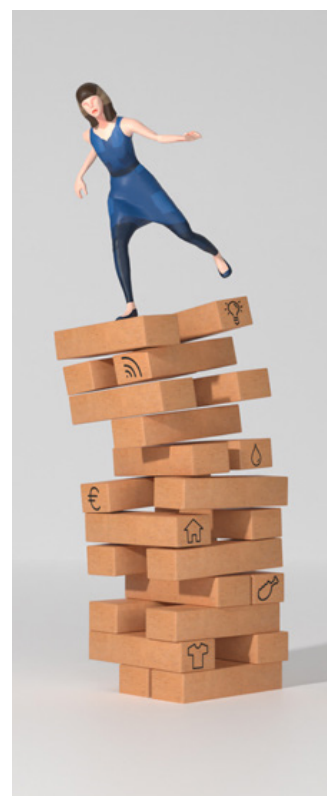
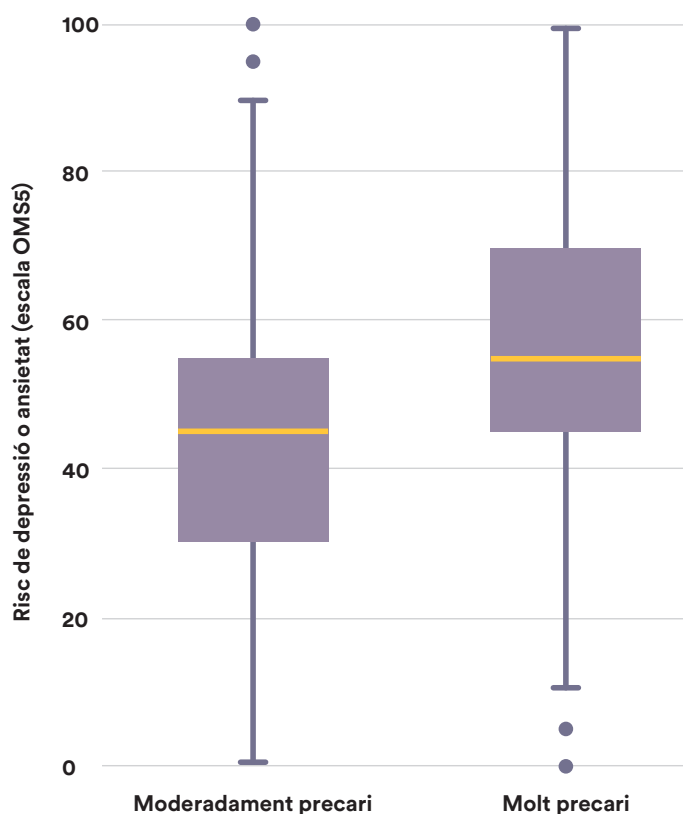
El 40,6% de la mostra afirma que pateix almenys un problema de salut física o mental a causa de la inseguretat econòmica. Formar part d'una llar és la millor protecció contra aquesta inseguretat econòmica.

5

La seguretat econòmica de les llars s'ha vist qüestionada després de la pandèmia, sobretot per la inflació i l'augment del preu de l'energia. Entre els joves que afirmen sentir-se en una situació de precarietat extrema, dos de cada tres apunten aquests dos factors com a font d'inseguretat econòmica a la seva llar.

La sensació de precarietat –i no el fet de tenir una feina precària– és el que compta davant el risc de problemes de salut mental

L'escala OMS5 ens permet mesurar el risc de depressió i ansietat en la població. Les persones que tenen 50 punts o més es troben en situació potencial de risc. El gràfic mostra com les persones que se senten en una situació més precària són també les que tenen més risc de manifestar símptomes de depressió o ansietat. La línia central de cada rectangle és la mitjana del grup, i els límits inferior i superior representen el 25% i el 75% de la distribució, respectivament.

Com van evolucionar les trucades al 112 relacionades amb el suïcidi de menors abans i durant la pandèmia?

La covid-19 va provocar un gran impacte en tots els àmbits de la societat. Un cop la crisi sanitària s'ha donat per finalitzada, ha sorgit una important preocupació pels problemes de salut mental i el possible augment de les conductes suïcides, sobretot entre els més joves.

Amb l'objectiu d'analitzar aquesta problemàtica, s'ha examinat l'evolució de les trucades al servei d'emergències 112 relacionades amb el suïcidi de menors d'edat a la Comunitat Valenciana entre el 2018 i el 2022. S'observa que el nombre de trucades va augmentar considerablement durant la pandèmia, sobretot el de trucades fetes per noies. No obstant això, també s'observa un alentiment d'aquest increment a principis del 2023.

Sobretot entre les noies, també s'ha constatat un augment dels casos en què s'esmenta un problema de depressió o d'ansietat, així com un increment de les trucades en què es comuniquen ideacions suïcides i autolesions, amb intenció suïcida o sense. Els resultats posen de manifest la necessitat de tenir en compte el gènere, ja que ens aporta informació rellevant a l'hora de plantejar estratègies de prevenció més específiques.

Miriam Marco, Antonio López-Quílez, Marisol Lila, Enrique Gracia, Pablo Escobar-Hernández i María Montagud-Andrés, Universitat de València

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2021

1

Des del confinament, les trucades al servei d'emergències 112 relacionades amb el suïcidi de menors d'edat, sobretot en el cas de les noies, han augmentat espectacularment a la Comunitat Valenciana. Tot i que aquest increment va començar a experimentar un alentiment a mitjan 2022, les xifres es mantenen molt per sobre de les d'abans de la pandèmia.

2

Durant la crisi de la covid-19 les trucades fetes per noies es van duplicar respecte al període anterior, fins a arribar a una mitjana de 42 trucades al mes. En el cas dels nois, es va passar d'una mitjana de 12 trucades al mes a 19. Els pics màxims de trucades van coincidir amb la cinquena i la sisena onades, que van afectar més els joves.

3

La distribució de les trucades segons l'edat es va mantenir constant en tots dos períodes, tant en les noies com en els nois, però va augmentar la taxa de trucades relacionades amb el suïcidi en els menors d'entre 15 i 17 anys.

4

Durant la pandèmia, van augmentar les referències a problemes de depressió i ansietat en les noies, mentre que en els nois es va constatar un increment de les al·lusions a altres trastorns psiquiàtrics i es va informar amb més freqüència que en el moment de la conducta suïcida els menors es trobaven en tractament.

5

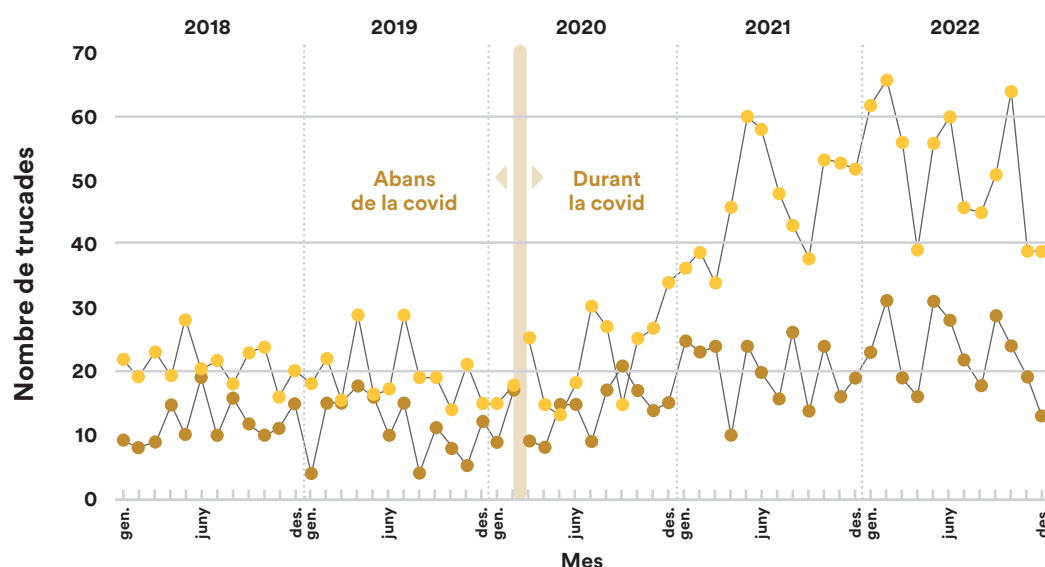
Durant la covid-19, les al·lusions a autolesions i ideacions suïcides van experimentar un fort increment en tots dos sexes, però van disminuir lleugerament les amenaces i els intents de suïcidi. A més, es va duplicar el nombre de trucades en què s'informava que no era la primera vegada que el menor intentava suïcidar-se.

Les trucades al servei d'emergències relacionades amb el suïcidi van augmentar durant la pandèmia

Evolució de les trucades al 112 relacionades amb el suïcidi de joves menors d'edat a la Comunitat Valenciana

● Noia
● Noi

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del servei 112 de la Comunitat Valenciana.

Quins factors influeixen en les trucades per suïcidi al 112?

Les trucades d'emergència relacionades amb el suïcidi poden ser un indicador de problemes de salut mental; per això, analitzar-les a escala comunitària és essencial a l'hora de planificar estratègies públiques orientades a la gestió i la prevenció d'intents de suïcidi. Aquest estudi analitza les trucades per suïcidi al 112 a la ciutat de València durant el període comprès entre el 2017 i el 2022.

Miriam Marco, Antonio López-Quílez, Marisol Lila, Enrique Gracia, Pablo Escobar-Hernández i María Montagud-Andrés, Universitat de València

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2021

1

Durant el període 2017-2022, es van fer 10.030 trucades per suïcidi al 112 a la ciutat de València. En el 60% dels casos, la persona en crisi era dona. Al llarg d'aquest període, les trucades van experimentar una tendència a l'alça.

2

Durant els dos primers anys de l'estudi, les trucades més freqüents provenien del grup de mitjana edat. Malgrat això, a partir del 2019, es va produir un augment significatiu de les trucades de persones en crisi de 15 a 20 anys, les quals van esdevenir el grup amb més trucades durant tot el període.

3

Pel que fa al gènere, hi va haver un augment de les trucades fetes per dones en crisi de 15 a 20 anys, en consonància amb les tendències generals. En els homes, en canvi, no s'observa el mateix patró. Tot i que les trucades en el grup de 15 a 20 anys han augmentat, el grup de mitjana edat encara en registra un volum més important, sobretot entre les persones de 50 a 55 anys.

4

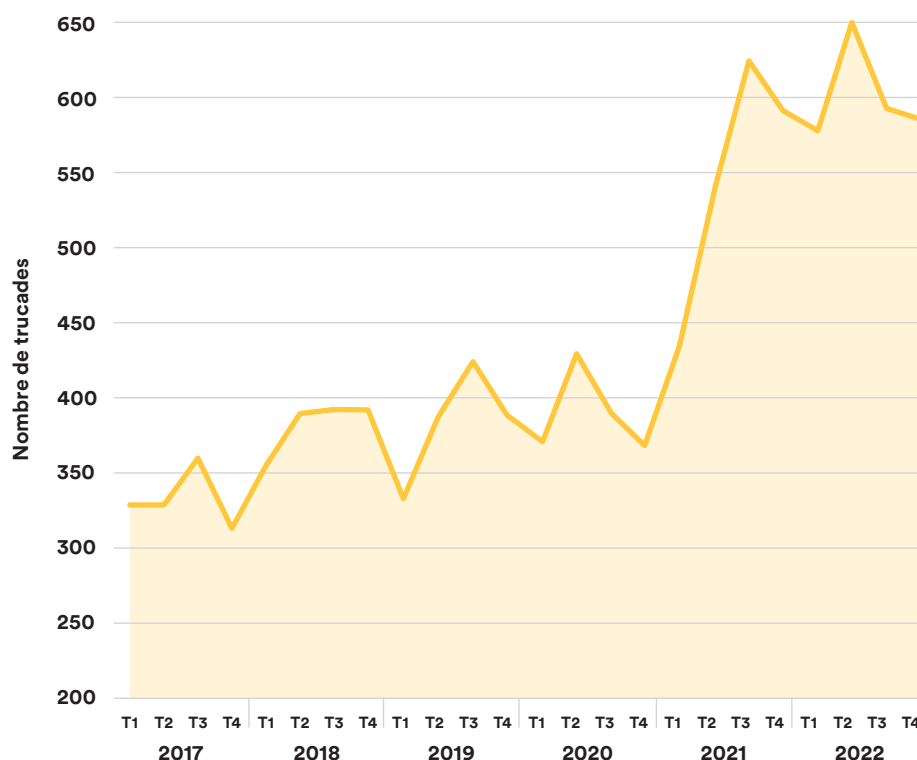
Els veïnats caracteritzats per nivells més baixos d'educació i de densitat de població, així com més mobilitat residencial, més envelliment de la població i més concentració d'immigrants, van presentar nivells més alts de trucades relacionades amb el suïcidi.

5

Es van observar diferències de gènere significatives: la privació social i les llars unipersonals van influir en les trucades dels homes en crisi, mentre que la concentració d'immigrants es va relacionar amb les trucades de les dones en crisi. També es va detectar un efecte estacional, amb un pic de trucades efectuades per dones durant la primavera i per homes durant l'estiu.

Les trucades relacionades amb el suïcidi van experimentar un fort increment el 2021

Tendències temporals trimestrals

Els professionals empatitzen millor amb la gent gran després d'experimentar limitacions associades a l'envelliment

El vestit de simulació de l'envelliment com a mitjà per promoure l'actitud empàtica dels professionals socio-sanitaris

És determinant que entre el professional cuidador i la persona cuidada hi hagi una relació empàtica per garantir una assistència de qualitat, centrada en la persona i, per tant, amb un tracte més humanitzat. Els resultats suggereixen que una intervenció mitjançant un vestit de simulació de l'envelliment té potencial per millorar els aspectes cognitius i emocionals de l'empatia en els professionals sanitaris que treballen amb persones grans en centres residencials.

Rosa M.ª Martínez Piédrola, Marta Pérez de Heredia Torres, Sergio Serrada Tejeda i Rebeca Montes Montes, Universitat Rey Juan Carlos; Fernando Martínez Cuervo, Conselleria de Drets Socials i Benestar, Principat d'Astúries, i Stefan Walter, Universitat Rey Juan Carlos

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria per donar suport a projectes de recerca experimental en ciències socials

1

L'empatia és una habilitat que comporta, entre altres aspectes, comprensió, respecte i escolta activa, que han de ser transmesos correctament mitjançant la comunicació verbal i no verbal. Té dimensions cognitives i emocionals.

2

Els participants que van experimentar el vestit de simulació de l'envelliment van millorar les habilitats empàtiques globals un 14,5%.

3

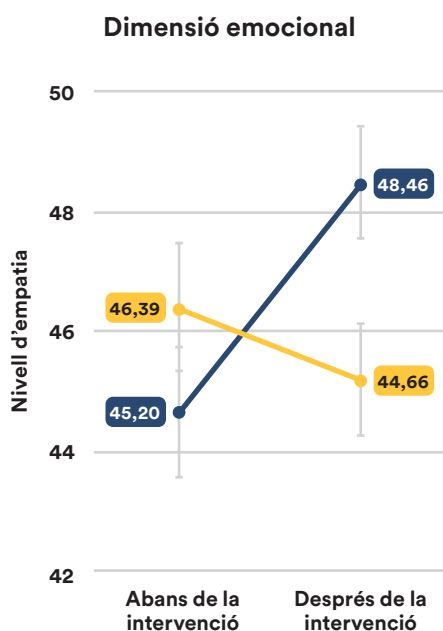
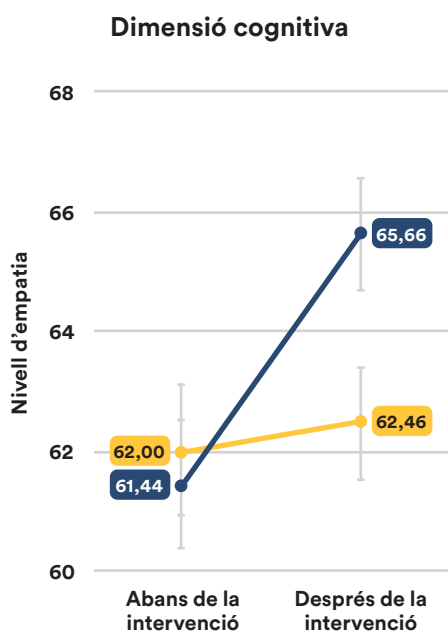
Després de fer servir el vestit simulador, les habilitats cognitives empàtiques que tenen en compte la perspectiva de la persona gran van augmentar un 5%.

4

Els aspectes emocionals vinculats a l'empatia, relacionats amb la identificació de les emocions de la gent gran, van augmentar un 15% en els professionals que van fer servir el vestit de l'envelliment.

Millora de les habilitats empàtiques cognitives i emocionals després d'utilitzar el vestit de simulació de l'envelliment

● Control ● Experimental

Els participants del grup experimental van fer diverses activitats de la vida diària i van experimentar, mitjançant l'ús dels diferents dispositius del vestit, limitacions en la mobilitat funcional, així com en la percepció visual, tàctil i auditiva. Això els va permetre experimentar el deteriorament i el procés d'envelliment de les persones grans. Els resultats posteriors a la intervenció van posar de manifest que els professionals que van fer ús del vestit de simulació de l'envelliment van millorar les seves habilitats empàtiques.

Quina funció han de tenir els centres educatius en la detecció de la violència masclista que l'alumnat pateix a casa?

El projecte de recerca «SomAquí!» aborda el problema de la violència masclista des de la perspectiva de l'alumnat amb l'objectiu de contribuir a una detecció precoç d'aquest tipus de violència des de l'entorn escolar. Aquesta anàlisi ha consistit a recollir les valoracions de les direccions i de l'equip docent de 106 centres educatius. S'han recopilat 322 respostes de 86 centres, que han permès comptar amb un testimoni valuós perquè més endavant es pugui elaborar un model de detecció precoç consensuat i aplicable al context escolar.

Carme Montserrat, Marta Garcia-Molsosa, Pere Soler, Anna Planas, Edgar Iglesias i Paula Boned, Grup de Recerca Liberi, Universitat de Girona

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2020

1

En general, els centres educatius fan un tractament poc sistematitzat de la violència masclista. Normalment, quan aborden aquest tema, solen parlar de violència física (90%), seguida de la violència sexual (78%) i la violència psicològica (76%), i ho fan, principalment, utilitzant informació gràfica (pòsters, fullets, etc.) d'una manera puntual en dies especials i en funció, sobretot, de la persona docent i de l'etapa educativa. Només el 22% del professorat afirma que la temàtica està integrada en el projecte educatiu del centre.

2

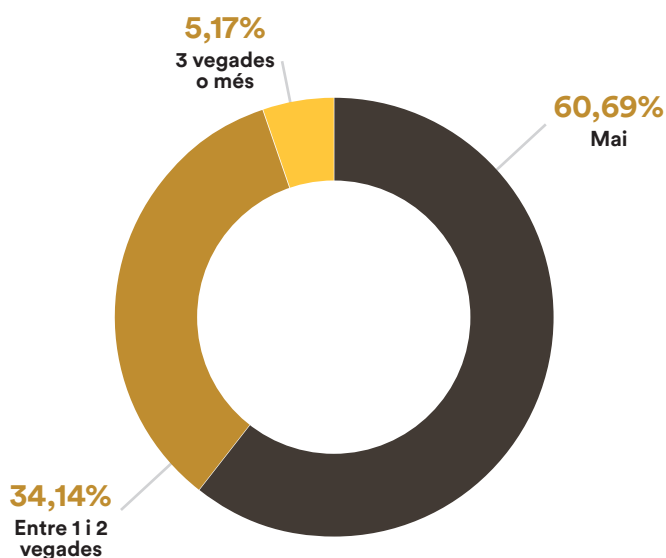
Segons els docents, l'alumnat no sol comunicar-los aquesta mena de situacions: majoritàriament no diuen res (68%) i defugen el tema o protegeixen els progenitors (45%). El centre educatiu se n'assabenta quan hi ha signes evidents que ho posen de manifest o per mitjà d'altres docents. Es considera que les qüestions organitzatives del centre, però també de formació i de falses creences del professorat, són els principals obstacles per abordar el tema.

3

El personal docent creu que s'ha d'implicar en el problema i que cal derivar els casos que es detectin des dels centres (60%). Per fer-ho, necessiten un espai tranquil i segur, una millor coordinació entre els diferents serveis del territori i l'establiment d'un programa específic en el projecte educatiu del centre. En general, pensen que els cal suport, més formació i conèixer els protocols.

Aplicació dels protocols per a situacions de violència

Freqüència amb què el personal docent ha hagut d'activar els protocols en matèria de violència en els últims tres anys

Cistell de consum i ajudes no condicionades: es pot parlar d'alimentació saludable?

Aquest estudi té per objecte conèixer i avaluar les compres d'aliments fetes per persones usuàries de la Creu Roja Catalunya que van rebre una targeta precarregada per utilitzar en establiments BonÀrea durant un període de set anys (del 2016 al 2022). Només s'analitza l'aspecte nutricional dels aliments adquirits amb aquestes ajudes, i no pas el del total de l'alimentació de les llars. En concret, es disposa d'informació relativa a 18.449 targetes i a 450 establiments de tot el territori català, així com a un total de 4.742.146 productes alimentaris comprats i agregats a períodes mensuals.

Per tal de poder avaluar des de diferents punts de vista tant la qualitat de l'alimentació com la de les compres fetes, s'han emprat cinc índexs complementaris. Atès que tots els índexs presenten una certa comparabilitat, s'han reescalat entre 0 i 100. Els valors propers a 100 impliquen compres més saludables.

Toni Mora, Universitat Internacional de Catalunya,
i Blanca Raidó Quintana, Creu Roja Catalunya

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2019

1

El seguiment de la dieta mediterrània del conjunt de la mostra de beneficiaris de les ajudes de la Creu Roja se situa per sota de l'evidència empírica per a la població espanyola: 42,4 vs. 53, i l'índex d'alimentació saludable (50,5 vs. 71,3) també és inferior.

2

Pel que fa als tres índexs de referència a França (PNNS, HPI i FSA-NP-DI), país amb una alimentació propera a la d'Espanya, la mostra de beneficiaris també registra valors per sota de l'evidència per a la població francesa.

3

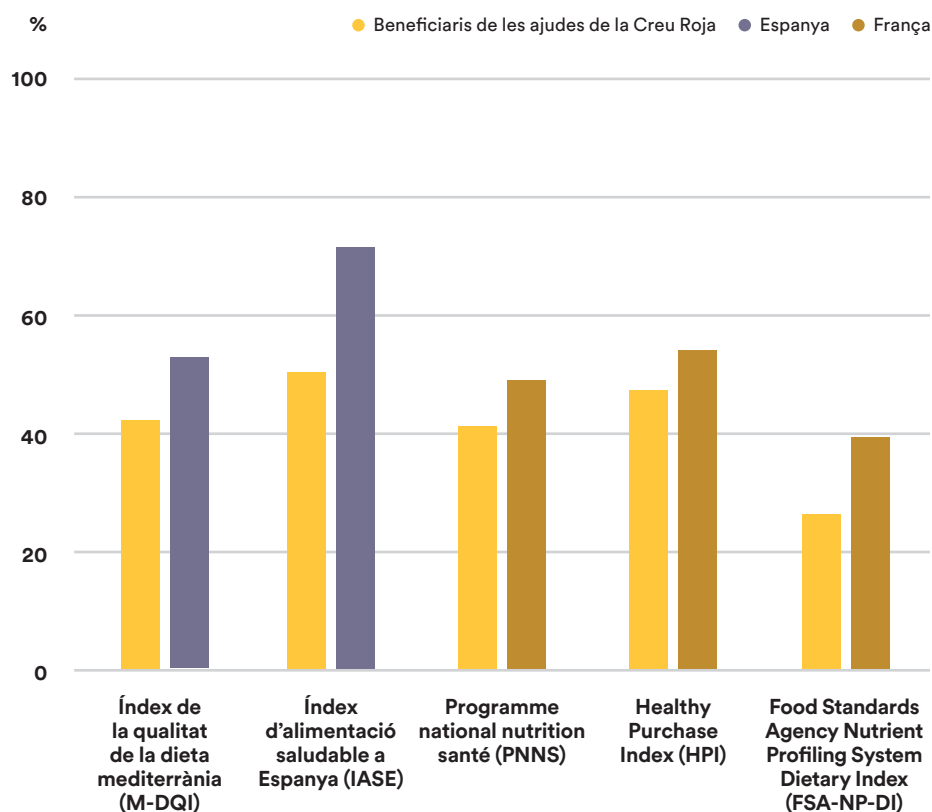
Per característiques, no s'observen diferències en la tipologia del consum segons el sexe o l'edat del beneficiari de la targeta. En canvi, sí que s'aprecia una heterogeneïtat força important segons la nacionalitat: les compres més saludables corresponen a individus procedents del Magreb, de l'Àsia i de la resta de l'Àfrica, amb valors un 13,7%, un 12,2% i un 8,3%, respectivament, per sobre del valor dels espanyols.

4

Malgrat que les dades solament permeten analitzar les compres fetes gràcies a les ajudes, els resultats indiquen que l'adherència a un patró alimentari saludable per part d'aquesta població és inferior a la del valor global espanyol. Això suggereix que calen intervencions adreçades a millorar les pautes de compres alimentàries en els segments poblacionals més desfavorits econòmicament.

El cistell de consum a partir de les ajudes rebudes és menys saludable que l'estimat per al conjunt de la població

Qualitat de les compres fetes segons diversos índexs en relació amb els valors disponibles a Espanya i França

Classes particulars i desigualtat econòmica

El mercat de classes particulars a Espanya satisfà demandes ben diferents que canvien segons les etapes educatives i les llars, depenent de la seva capacitat econòmica. A mesura que els alumnes avancen en les diverses etapes del sistema educatiu, és més probable que assisteixin a més classes particulars i que, d'altra banda, la composició d'aquestes classes vagi canviant. Concretament, el pes de les classes particulars en matèries curriculars centrals sobre el total es duplica entre l'educació infantil (20%) i el batxillerat (44%), alhora que el pes de les classes d'idiomes augmenta a mesura que ho fa també la capacitat econòmica de la llar. Al seu torn, trobem que els alumnes de famílies amb més recursos són els que reben més d'una mena de classes particulars i en un volum més gran, circumstància que es posa de manifest amb la intensitat més alta de la despesa d'aquestes llars per aquest concepte.

Juan Manuel Moreno, UNED, i Ángel Martínez, EsadeEcPol

l'ObservatoriSocial

Recerca per encàrrec

1

L'Enquesta de la despesa de les llars en educació (EDLE) ofereix la imatge més realista possible de les dimensions del mercat de les classes particulars a Espanya. El 47% dels alumnes hi assisteix, i les seves famílies van gastar-hi prop de 1.700 milions d'euros el curs 2019-2020.

2

L'etapa educativa dels alumnes és determinant en la despesa que fan les famílies en classes particulars. La despesa mitjana per alumne al segon cicle d'infantil és de 117 euros, mentre que al batxillerat puja a més de 400 euros. Això s'explica tant per l'augment del percentatge d'alumnes usuaris com per l'augment de la quantitat i el volum de classes rebudes per cada alumne.

3

Un 33% dels alumnes més vulnerables assisteix a classes particulars, en contrast amb el 57% dels alumnes amb més ingressos.

4

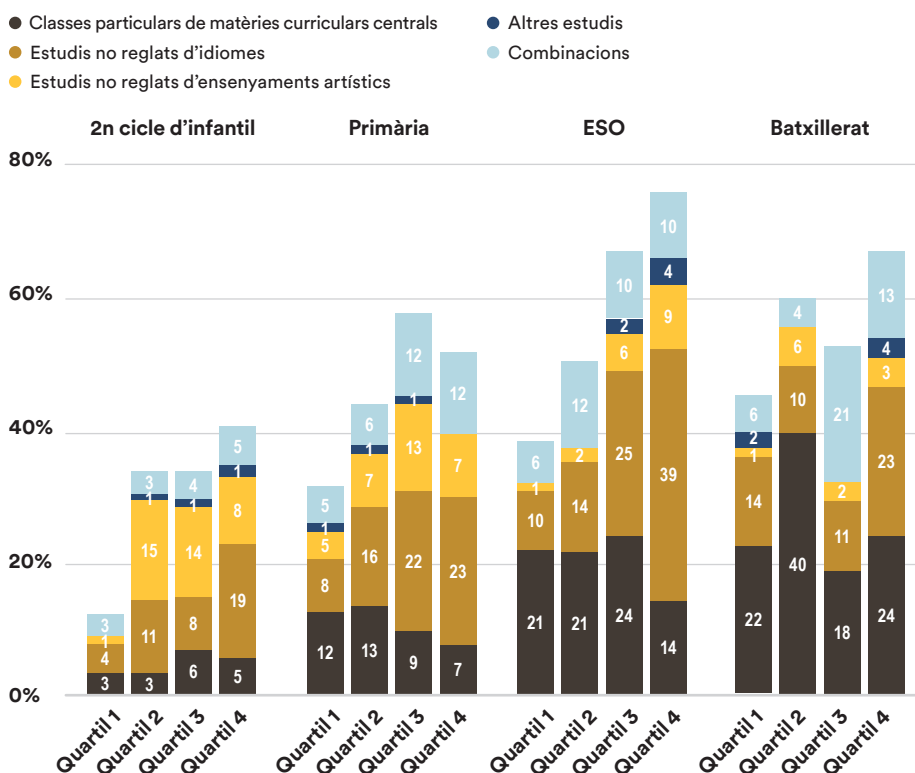
La capacitat econòmica de la llar influeix en la demanda de classes particulars. Només el 22% de la despesa de les llars amb més recursos es destina a matèries curriculars centrals, mentre que a les llars més pobres aquest percentatge puja al 56%. Les famílies més riques dediquen els recursos a l'ensenyament d'idiomes i, en una mesura més limitada, als ensenyaments artístics.

5

Les diferències de participació en classes particulars segons la capacitat econòmica són més grans a l'ESO que en les primeres etapes educatives (segon cicle d'infantil i primària).

Les diferències de participació en classes particulars entre quartils creixen considerablement en la transició entre la primària i l'ESO

Percentatge d'alumnes usuaris de classes particulars per tipus de classe, quartil de despesa equivalent de la llar i etapa educativa

Violència en les relacions de parella entre adolescents

La violència en les relacions de parella entre adolescents s'exerceix mitjançant tres accions principals: 1) el control, limitant el contacte amb altres persones a partir, per exemple, de l'escrutini del telèfon; 2) l'agressió física, amb bufetades, puntades de peu o altres tipus d'agressions, i 3) l'agressió sexual, forçant relacions no desitjades. Aquesta violència pot afectar greument la salut mental i física dels joves, com també el seu desenvolupament personal i la seva integració social.

Amb l'objectiu d'avaluar la prevalença de la violència autodeclarada, tant des de la perspectiva de la victimització com de la perpetració, s'ha emprat una mostra representativa de 4.004 adolescents espanyols de 14 a 17 anys.

Noemí Pereda, Marta Codina i Diego A. Díaz-Faes, Universitat de Barcelona

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2021

1

A Espanya, els resultats globals del darrer any assenyalen que la taxa de prevalença de victimització per violència en les relacions de parella entre adolescents se situa en el 13,6% (16,9% en noies; 10,5% en nois). En canvi, la taxa de perpetració és del 4,8% (6,6% en noies; 3,1% en nois).

2

Per tipus de violència, el 10,1% declara ser víctima de conductes de control (13,3% en noies; 7,1% en nois). El 4,1% es considera víctima de violència física (3,6% en noies; 4,5% en nois), i el 4,3%, de violència sexual (6,6% en noies; 2,1% en nois).

3

Quant a la prevalença de perpetració, s'observen conductes de control en el 3,0% dels adolescents (4,2% en noies; 1,9% en nois); de violència física, en el 2,2% (3,3% en noies; 1,1% en nois), i de violència sexual, en el 0,6% (0,3% en noies; 0,9% en nois).

4

El percentatge de joves que declaren haver estat a la vegada víctimes i perpetradors en alguna relació de parella durant el darrer any és del 2,9% (4,0% en noies; 1,8% en nois).

5

En definitiva, els resultats suggereixen que les noies pateixen més victimització per control i per agressió sexual que els nois. Quant als tipus de violència perpetrada, les noies declaren més control i agressions físiques a les seves parelles que els nois. També s'observa que les noies tenen més probabilitats que els nois d'adoptar el rol solapat de víctimes i agressores en les seves relacions de parella. Els resultats obtinguts evidencien la complexitat d'un problema que requereix una anàlisi exhaustiva de les relacions de violència en les parelles més joves.

6

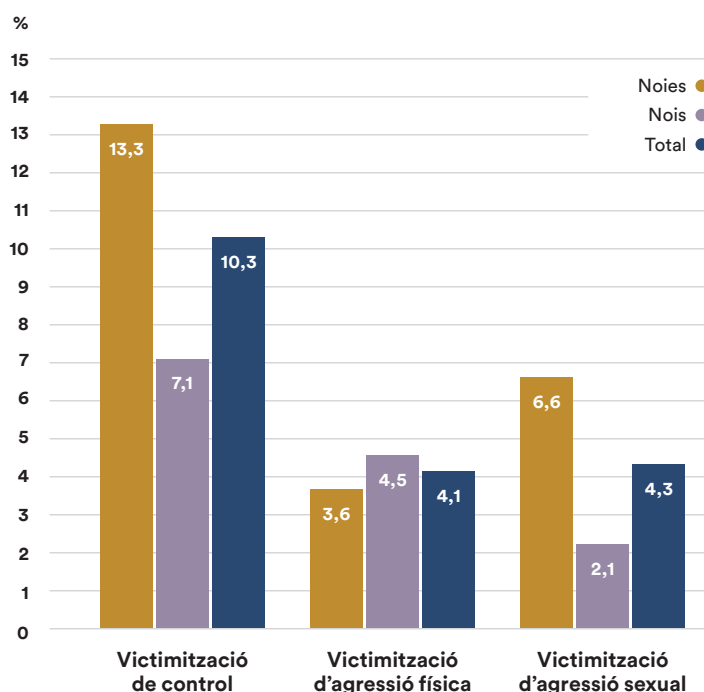
Aquesta radiografia de la violència en les relacions de parella entre adolescents és cabdal per dissenyar polítiques de prevenció que siguin efectives. Per això, també s'està estudiant la situació de les persones joves més vulnerables, és a dir, les que pertanyen a col·lectius de risc, les que tenen alguna discapacitat o les que presenten problemes de salut mental.

Les noies declaren més victimització per violència de control i sexual que els nois

Taxa de victimització segons el tipus de violència

Font: elaboració pròpia.

Les actituds davant el canvi climàtic a Espanya varien amb l'edat?

Aquest estudi s'ha centrat a comprendre les actituds dels espanyols en relació amb el canvi climàtic, amb un èmfasi especial en les diferències existents entre el col·lectiu dels joves i la resta de la població. Els resultats, basats en una enquesta a 5.000 persones representatives de la població espanyola, mostren que gran part dels ciutadans consideren que el canvi climàtic està causat, sobretot o únicament, per l'activitat humana, una posició que és més compartida entre els més joves. L'enquesta també ens revela que els joves tendeixen a estar més preocupats pel canvi climàtic, i que solen donar més importància al canvi climàtic que a la situació econòmica. Finalment, la majoria de joves consideren que tant ells com les persones més grans han de fer un esforç similar per combatre el canvi climàtic, posició que contrasta amb la de les persones de més de 32 anys, que consideren que són precisament els joves els qui s'hi han de comprometre més a fons.

Toni Rodon, Universitat Pompeu Fabra, i Marc Guinjoan, Universitat Oberta de Catalunya

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria per donar suport a projectes de recerca sobre la realitat social de les persones joves

1

Més de 7 de cada 10 joves consideren que el canvi climàtic està causat, sobretot o exclusivament, per l'activitat humana. Els altres consideren que és degut tant a processos naturals com a l'activitat humana.

2

El 41% de les persones que tenen entre 16 i 25 anys i el 35% de les del grup de 26 a 32 anys consideren que el canvi climàtic es troba entre les tres principals problemàtiques actuals. La prioritització del medi ambient és molt inferior entre les persones de més de 32 anys.

3

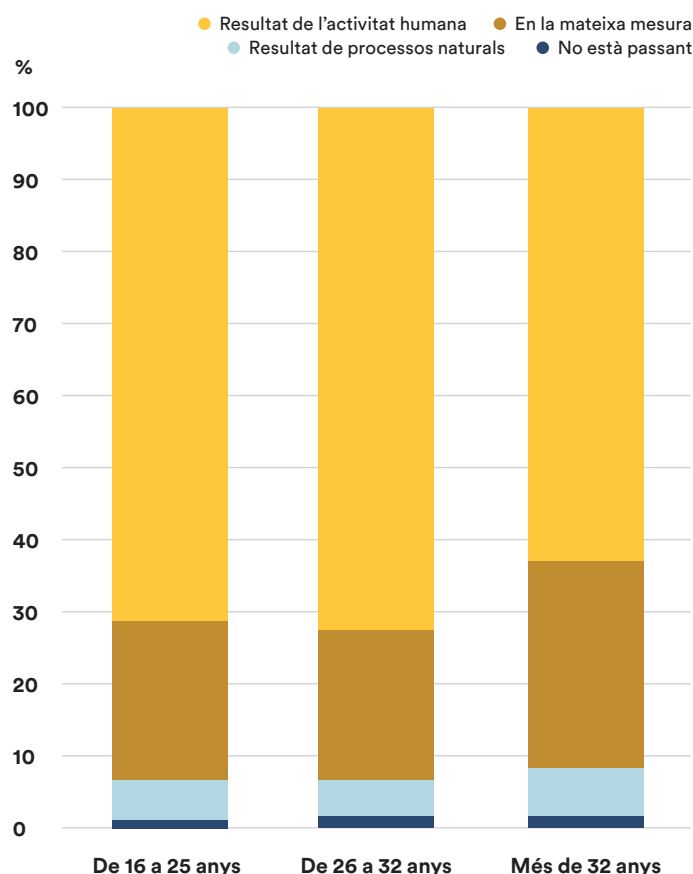
Tots els grups d'edat tendeixen a prioritzar lleugerament el canvi climàtic per sobre de la situació econòmica, una tendència una mica més accentuada en els joves de fins a 25 anys.

4

La majoria de joves consideren que tant ells com les persones més grans han de fer un esforç similar per combatre el canvi climàtic. En canvi, els enquestats de més de 32 anys consideren que l'esforç dels joves ha de ser més gran.

El canvi climàtic: més aviat conseqüència de l'activitat humana que de processos naturals

Percepció del canvi climàtic com una conseqüència de l'activitat humana (exclusivament o principalment), com a resultat de l'activitat humana i els processos naturals en la mateixa mesura, com un procés natural (únicament o principalment) o bé com una cosa que no està passant (en % dels enquestats)

És suficient, la cultura climàtica que tenim?

Nivells de coneixement i preocupació i hàbits climàtics sostenibles

Aquest estudi avalua els nivells de coneixement de joves i adults espanyols en relació amb el canvi climàtic, el seu nivell de preocupació i els hàbits que poden tenir un impacte sobre el canvi climàtic. Els resultats indiquen que el nivell de coneixement climàtic a Espanya és moderat, cosa que suggereix que els canals actuals no són suficients o efectius en la transmissió d'informació sòlida sobre el canvi climàtic. De fet, la gran majoria de la població, un 80%, considera que necessita més informació per entendre les causes i les conseqüències del canvi climàtic i les possibles solucions per al problema. Així mateix, hi ha una gran preocupació per les conseqüències del canvi climàtic. Aquest nivell de preocupació està estretament relacionat amb el grau de coneixement i amb el fet d'haver experimentat personalment les conseqüències del canvi climàtic. El nivell d'hàbits sostenibles dels espanyols es pot considerar moderat, i està determinat, en gran part, pel seu nivell de preocupació i d'ingressos.

Ana Ruiz-Frau, Silvia de Juan i Andrés Ospina-Álvarez, Institut Mediterrani d'Estudis Avançats, CSIC-UIB, i Sarai Pouso i Maria C. Uyarra, AZTI, Marine Research

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria per donar suport a projectes de recerca sobre educació i societat

1

La població espanyola presenta un nivell mitjà de coneixement sobre el canvi climàtic (un índex de 0,6 en una escala de 0 a 1). Els adults amb nivells de renda més alts, estudis universitaris i sense fills posseeixen un grau de coneixement lleugerament superior. En canvi, els joves que resideixen en àrees poc poblades tenen un coneixement inferior al de la resta de població jove enquesta.

2

La meitat de la població està molt preocupada pel canvi climàtic i les seves conseqüències (un 40% està moderadament preocupada, i només un 10% no està preocupada). Sembla que els nivells de preocupació són independents de l'edat, però no del gènere, ja que les dones senten una preocupació significativament més gran.

3

Una vegada més, són les dones, però també els adults sense fills, els qui presenten uns hàbits més responsables des del punt de vista climàtic. El nivell d'hàbits climàtics és similar entre joves i adults, i es pot considerar mitjà (valor de 0,6 sobre 1).

4

Hi ha una relació clara entre els nivells de coneixement, els nivells de preocupació i la incidència d'hàbits sostenibles. Les persones amb més coneixement i que es declaren més preocupades pel canvi climàtic són més responsables en els seus hàbits des d'un punt de vista climàtic.

5

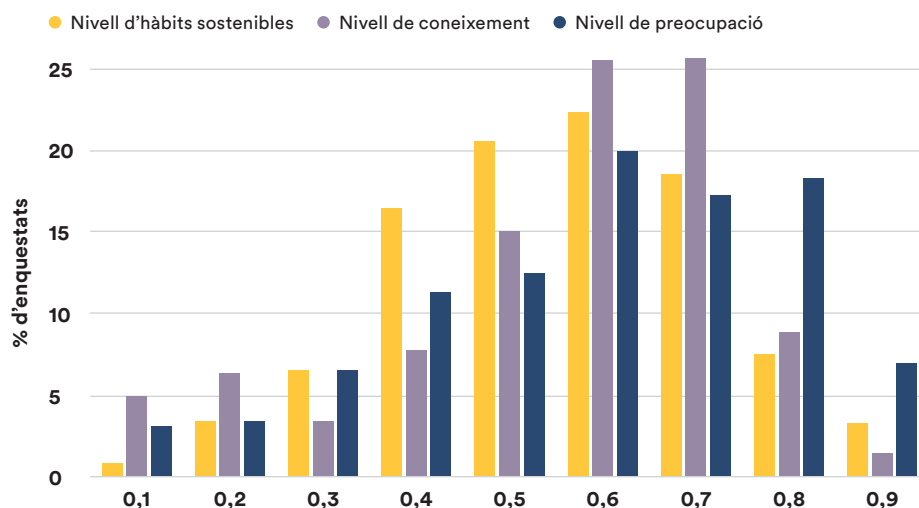
La majoria de la població (al voltant del 80%), tant jove com adulta, considera que necessita més informació per entendre les causes i les conseqüències del canvi climàtic, i també les possibles solucions per al problema. D'altra banda, joves i adults mostren un suport clar a programes de conscienciació climàtica per part del Govern i a una educació climàtica als centres educatius.

6

Joves i adults utilitzen diverses fonts d'informació per entendre el canvi climàtic i les seves conseqüències, i aquestes fonts difereixen entre tots dos grups. Els joves obtenen informació, principalment, a través dels centres educatius als quals assisteixen (60%) i d'internet (55%), mentre que els adults s'informen principalment a través de documentals i pel·lícules (47%) i d'internet (46%).

Els nivells de coneixement, preocupació i hàbits climàticament sostenibles estan estretament relacionats entre si

Distribució de la població d'acord amb els índexs de coneixement, preocupació i hàbits en joves i adults. Els índexs poden adoptar valors entre 0 (valor mínim) i 1 (valor màxim).

Font: elaboració per part dels autors a partir de les dades recopilades en l'enquesta CLIMED.

Un programa per a la prevenció de l'assetjament sexual en l'adolescència a través de la realitat virtual

L'assetjament sexual en l'adolescència és un problema de salut pública que exigeix el desenvolupament de programes de prevenció eficaços. Aquest estudi presenta els resultats de l'avaluació de l'eficàcia de Virtual-PRO, un programa psicoeducatiu per prevenir l'assetjament sexual en l'adolescència que inclou la realitat virtual com a eina per optimitzar-ne l'eficàcia. El programa es va dissenyar per impactar en el comportament del grup d'iguals, així com en els implicats en el fenomen. Aquest programa, que té una durada de sis hores, inclou tres experiències de realitat virtual. Hi han participat 579 adolescents espanyols de 12 a 17 anys. De manera aleatòria, 286 es van sotmetre a la intervenció amb Virtual-PRO (grup experimental), i la resta no s'hi va sotmetre (grup de control). Els participants van ser avaluats abans de la intervenció, una setmana després d'acabar-la i al cap de tres mesos. En els participants en el Virtual-PRO es va observar un augment de la intenció d'intervenir en presència d'assetjament sexual, una reducció de la freqüència amb què rebien agressions sexuals visuals/verbals i en línia i una disminució dels nivells de justificació de la violència. Virtual-PRO presenta resultats prometedors i es converteix en el primer programa de prevenció de l'assetjament sexual que incorpora amb èxit la realitat virtual a Espanya.

Virginia Sánchez-Jiménez, Estrella Durán-Guerrero, María Luisa Rodríguez-de Arriba, Noelia Muñoz-Fernández i Javier Ortega-Rivera, Universitat de Sevilla

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2019

1

Els adolescents que van participar en el Virtual-PRO van mostrar més intenció d'intervenir en situacions d'assetjament sexual entre persones de la seva edat, mentre que en el grup de control va disminuir la intenció d'intervenir.

2

La victimització sexual visual/verbal i en línia va disminuir en els adolescents que van participar en el programa Virtual-PRO, sobretot en les noies, respecte al grup de control.

3

Les estratègies de justificació de la violència es van reduir entre els adolescents que van participar en el programa Virtual-PRO.

4

La satisfacció amb el programa va ser molt alta, amb una puntuació mitjana de 4,36 sobre 5.

5

Virtual-PRO és el primer programa espanyol que utilitza la realitat virtual com a eina de prevenció de l'assetjament sexual en adolescents. Els participants van considerar que els tres escenaris de realitat virtual eren molt realistes.

Els adolescents que van participar en el programa de realitat virtual van mostrar més intenció d'intervenir en situacions d'assetjament

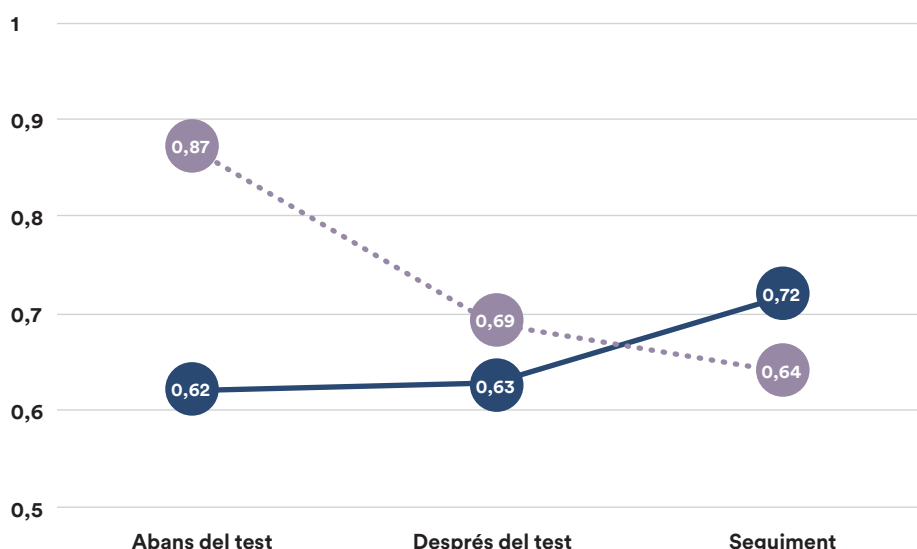
Trajectòries de la intenció d'intervenir en presència d'agressió sexual

Puntuacions longitudinals de la intenció d'intervenir en els adolescents del grup de control i del grup del programa Virtual-PRO

Font: elaboració pròpia.

Intenció d'intervenir - grup de control
Intenció d'intervenir - grup experimental, programa Virtual-PRO

Dinàmica de la pobresa multidimensional a Espanya i en altres països europeus

L'experiència de la pobresa és molt més àmplia que la manca d'ingressos. Com s'han comportat Espanya i altres països europeus en termes de pobresa multidimensional en els últims anys? Fins a quin punt patir certes formes de privació comporta patir-ne d'altres, i quines diferències hi ha entre països en aquest sentit? La primera pregunta es pot respondre mitjançant una anàlisi descriptiva. Per abordar la segona es pot estimar si les persones pobres tenen més probabilitat d'entrar en una forma addicional de privació i menys probabilitat d'abandonar una privació existent. Els avantatges d'aquest enfocament són que les estimacions es poden obtenir anualment i reflecteixen nombrosos factors i mecanismes.

Després d'analitzar més de 20 països europeus entre el 2016 i el 2020 s'observa que, a diferència d'altres països europeus, Espanya no va experimentar una reducció de la incidència de la pobresa durant aquest període. Igualment, no s'observa cap forma única de privació a la qual s'enfrontin totes les persones pobres. S'estima, a més, que els programes de polítiques ben organitzats poden ajudar a superar formes superposades de privació.

Nicolai Suppa, Centre d'Estudis Demogràfics - CERCA, EQUALITAS
i Oxford Poverty and Human Development Initiative

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2020

1

La pobresa multidimensional a Espanya afecta un 15% de la població, dada que amb prou feines va canviar durant el període d'observació 2016-2020.

2

Les persones pobres pateixen diverses privacions alhora, i només entre el 2 i el 10% de la població està privada en un indicador concret i al mateix temps és pobra. Això significa que no existeix una única forma de privació compartida per totes les persones pobres.

3

Les persones que pateixen pobresa multidimensional solen tenir al voltant de 10 punts percentuals més de probabilitats de tenir alguna privació addicional i fins a 20 punts percentuals menys de probabilitats de deixar de tenir una privació existent que les persones no pobres en la mateixa situació. Aquestes dades suggereixen que les privacions tendeixen a interrelacionar-se amb el temps.

4

S'observen dades similars sobre la interrelació entre privacions a la majoria dels altres països europeus, tot i que hi ha variacions entre ells.

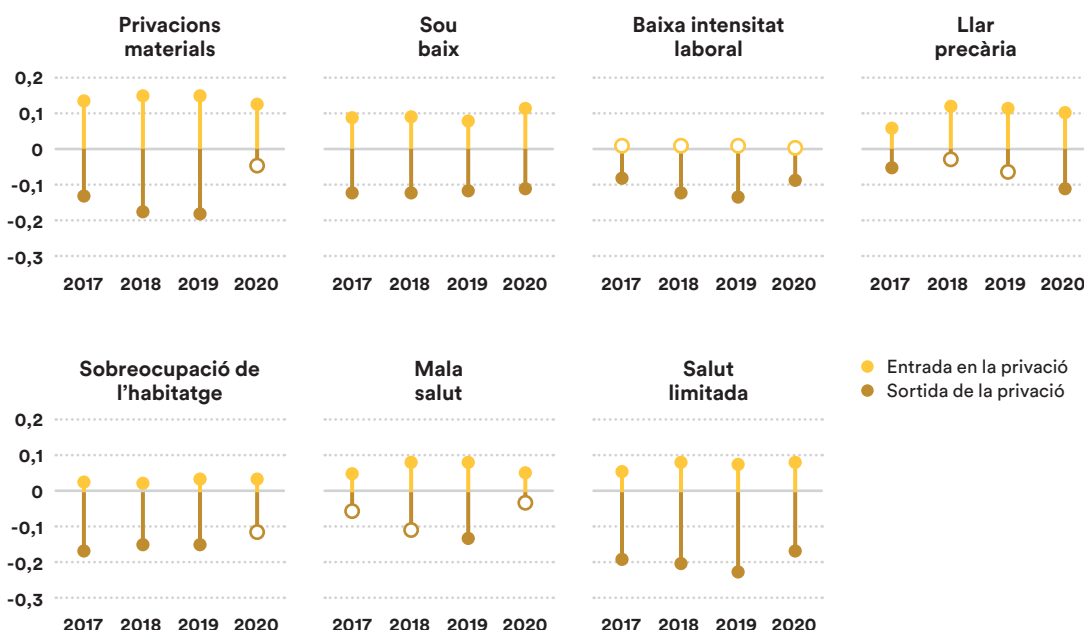
5

Els programes de polítiques ben coordinats poden exercir un paper fonamental per ajudar a superar la interrelació entre les diverses privacions.

A Espanya, les persones pobres tenen més probabilitats d'afrontar una privació addicional i menys probabilitats de deixar d'experimentar una privació existent que les persones que no són pobres

Diferències en les probabilitats d'entrada i sortida de privacions entre persones que són pobres i persones que no ho són a Espanya al llarg del temps, per indicador

Nota: els marcadors en blanc indiquen una diferència insignificant al nivell del 5%.
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EU-SILC.

Ús d'internet, educació i desigualtats en matèria de salut en la població espanyola de 50 a 79 anys

A Espanya persisteixen les desigualtats socioeconòmiques en matèria de salut. Això és degut, en part, a la interacció de múltiples variables, com ara l'educació i el gènere. La pandèmia de covid-19 va intensificar l'impacte potencial de dos factors clau en les desigualtats en matèria de salut: l'alfabetització sanitària i la bretxa digital socioeconòmica. Aquest article explora aquests factors en el marc de la relació entre l'educació i l'estat de salut individual en una mostra representativa de la població espanyola de 50 a 79 anys. Els principals resultats suggereixen que les dones declaren tenir una salut més deficient que els homes, i que els grups amb un nivell d'estudis baix declaren tenir una salut més deficient que els que tenen un nivell educatiu alt. L'ús d'internet i uns nivells d'alfabetització sanitària adequats es relacionen amb un millor estat de salut en els grups amb un nivell educatiu baix.

Sergi Trias-Llimós, Centre d'Estudis Demogràfics, UAB

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria per donar suport a projectes de recerca sobre tecnologia i societat

1

A Espanya, els grups amb un nivell d'estudis alt solen declarar una millor salut (el 66% de les dones i el 75% dels homes declaren tenir una bona salut) que els que tenen un nivell d'estudis baix (el 50% de les dones i el 62% dels homes declaren tenir una bona salut).

2

L'alfabetització sanitària fa referència a la capacitat de les persones per satisfer i comprendre demandes complexes orientades a fomentar i mantenir la salut. Es relaciona positivament amb els resultats sanitaris en les dones, però no en els homes.

3

El grup que va declarar tenir un estat de salut més deficient va ser el de les dones amb un nivell educatiu baix i uns nivells d'alfabetització sanitària «inadequats».

4

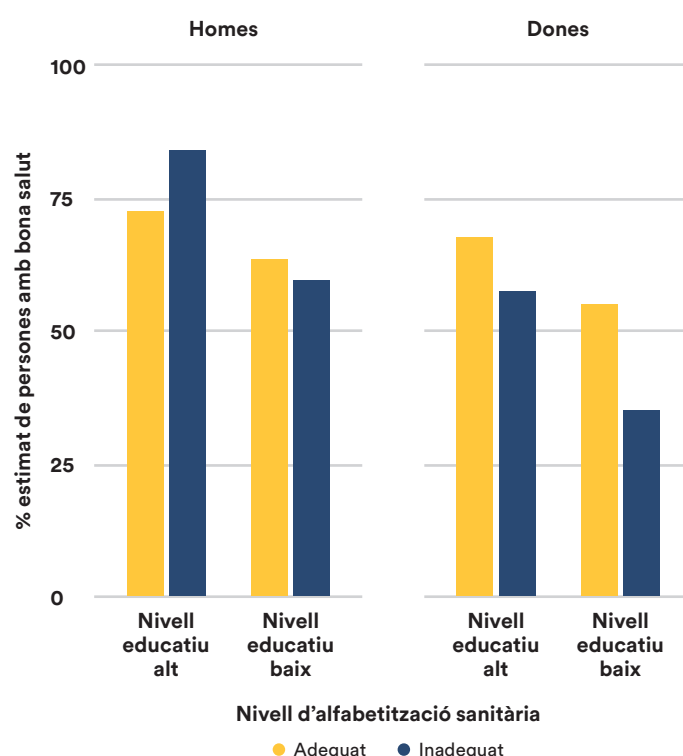
Es va constatar una relació positiva entre l'ús d'internet i una bona salut, tant en els homes com en les dones, però sembla que aquesta relació és més significativa en els grups amb un nivell educatiu baix.

5

L'ús d'internet i l'alfabetització sanitària es relacionen amb diferències educatives en matèria de salut. Millorar l'alfabetització sanitària de la població, educar tots els grups socials i proporcionar-los accés a internet podria contribuir a reduir les desigualtats en matèria de salut.

Únicament en el cas de les dones amb un nivell educatiu baix, els nivells d'alfabetització sanitària incideixen de manera significativa en la salut

Percentatge estimat de persones enquestades que presenten una bona salut, per sexe, alfabetització sanitària i nivell educatiu

Font: elaboració pròpia a partir de l'enquesta DDHealth.

Usos, habilitats i actitud en matèria de tecnologia digital. Hi ha una bretxa de gènere entre els estudiants de secundària espanyols?

La bretxa digital va més enllà de simples diferències en l'ús de la tecnologia digital. També es mesura en relació amb les diverses percepcions i l'actitud envers l'ús de la tecnologia entre homes i dones. Aquest estudi mostra que les noies reconeixen dependre més de la tecnologia que els nois, però són més conscients d'aspectes relacionats amb la ciberseguretat, mentre que els nois es consideren molt més hàbils que elles en aspectes tècnics i comunicatius i la seva actitud envers la tecnologia és lleugerament més positiva. Aquestes diferències augmenten a mesura que avancen els cicles de l'ensenyament secundari i són més significatives al batxillerat. Els resultats posen de manifest que cal millorar la personalització de l'aprenentatge per tal de reduir les diferències de gènere observades: d'una banda, acompanyar els nois en el desenvolupament de les seves competències tecnològiques; de l'altra, treballar específicament amb les noies aspectes de dependència i d'habilitats tecnològiques i comunicatives, així com ajudar-les a positivitzar la seva actitud envers la tecnologia digital.

Mireia Usart, Carme Grimalt i Luz Mayra Niño, Universitat Rovira i Virgili

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la convocatòria Social Research, 2019

1

Encara que a Espanya hi ha una bretxa digital de gènere, aquesta no es mesura en termes de diferències en l'ús de la tecnologia digital, sinó de diferències en competència digital – habilitats tecnològiques, informacionals, tecnològiques, multimèdia i comunicatives – i d'actitud adoptada envers aquesta tecnologia.

2

En tots dos gèneres, tant l'ús percebut de la tecnologia com la competència digital percebuda se situen en un nivell mitjà-alt i augmenten d'una manera significativa a mesura que avancen els cicles de l'ensenyament secundari, a diferència dels aspectes tecnològics, que empitjoren. Pel que fa a l'actitud, de mitjana és positiva (3,89/5), però al batxillerat empitjora.

3

Quant a les diferències per gènere, les noies reconeixen dependre més que els nois dels dispositius mòbils i d'internet, com també fer un ús real superior de totes dues coses, tant en l'àmbit personal com en l'acadèmic. Tanmateix, les diferències solament són significatives al batxillerat i en relació amb la dependència, no pas amb l'ús percebut.

4

Quan s'analitzen amb detall les diverses habilitats que integren la competència digital, es confirma l'existència d'un avantatge significatiu a favor de les noies pel que fa a les habilitats tecnològiques; en concret, en aspectes relatius a la ciberseguretat. Aquesta bretxa va augmentant fins a situar-se en els 6 punts percentuals al batxillerat.

5

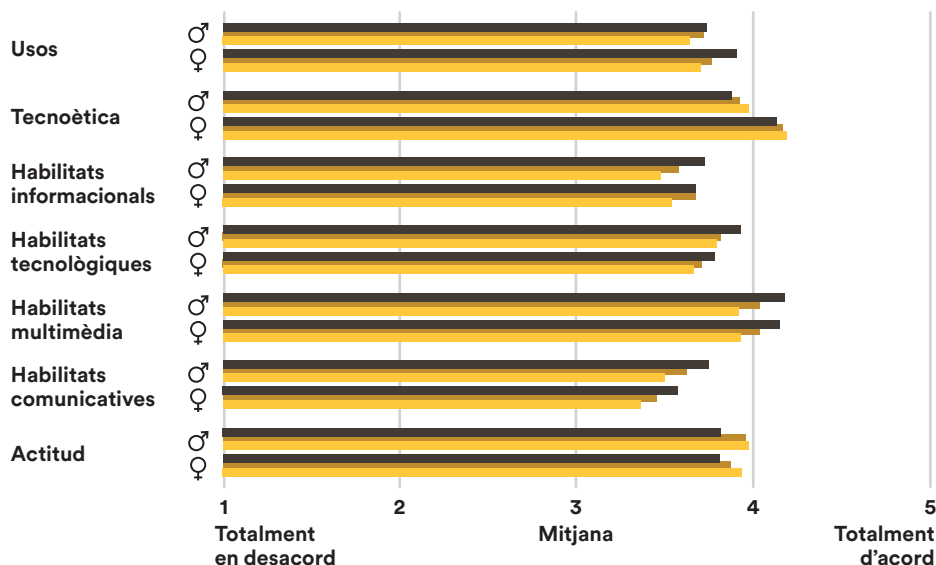
Pel que fa a la bretxa observada en matèria de competència digital, el desenvolupament dels nois en habilitats tecnològiques i comunicatives és superior al de les seves companyes, fins al punt que al final del batxillerat hi ha una diferència de més de 4 punts percentuals entre els nois (nivell alt) i les noies (nivell mitjà).

6

Els nois refereixen una actitud més positiva envers la tecnologia que les noies: consideren que és senzilla d'utilitzar i que facilita l'aprenentatge. Tanmateix, les diferències entre gèneres no van més enllà dels 3 punts percentuals. L'actitud empitjora d'una manera rellevant a mesura que avancen els cicles solament en el cas de les noies, i és més negativa al batxillerat.

Evolució del nivell d'ús, la competència i l'actitud en matèria de tecnologia digital, per gènere, durant l'educació secundària a Espanya

- Batxillerat
- Segon cicle de l'ESO
- Primer cicle de l'ESO

Més enllà de l'«Espanya buidada»: canvi climàtic, despoblació i globalització a les zones rurals

Segons les previsions sobre el canvi climàtic, és molt probable que Espanya experimenti una reducció de la precipitació mitjana i un augment tant de les temperatures mitjanes com de la freqüència de les onades de calor. A més, moltes de les zones rurals del país estan perdent població, al mateix temps que els petits productors i les explotacions agràries familiars continuen perdent capacitat de negociació en el comerç agrícola mundial.

Una cartografia de les manifestacions d'aquestes tres amenaces per als més de 8.000 municipis i 344 comarques que componen l'Espanya rural revela pautes importants. Les comarques on totes o algunes d'aquestes amenaces es manifesten d'una manera més clara es troben a Castella i Lleó, Navarra i Castella-la Manxa. No obstant això, no tots els municipis d'aquestes comarques es veuen afectats de la mateixa manera. Un examen detallat de com es combinen entre si les manifestacions del canvi climàtic, la despoblació i la globalització revela quatre grups de territoris.

Per promoure el benestar social i la sostenibilitat mediambiental, cal que la política de desenvolupament rural abordi cadascuna d'aquestes realitats tan dispars.

Sergio Villamayor-Tomas, Daniel Gaitán Cremaschi, Beatriz Pierri-Daunt i Leticia Santos de Lima, Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA-UAB), i Esteve Corbera, ICTA-UAB i Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA)

l'ObservatoriSocial

Projecte seleccionat en la Social Research Call, 2019

1

El canvi climàtic, la despoblació i la globalització del comerç agrícola provoquen vulnerabilitat, entesa com el grau en què una zona és susceptible d'experimentar efectes socioeconòmics i mediambientals adversos i no és capaç de lluitar-hi.

2

La distribució de la vulnerabilitat a les zones rurals d'Espanya no és homogènia. Les comarques més vulnerables se situen al «cinturó de vulnerabilitat», que comprèn Castella i Lleó (el 77% de les seves comarques són vulnerables), Navarra (43%) i Castella-la Manxa (34%).

3

Una anàlisi detallada de com es combinen entre si les manifestacions del canvi climàtic, la despoblació i la globalització revela quatre grups de territoris: l'Espanya buidada i marginada econòmicament; l'Espanya que sobreviu econòmicament, però està sotmesa a la sequera; l'Espanya sotmesa a l'erosió, i l'Espanya exportadora.

4

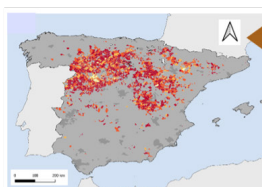
El desenvolupament rural ha d'abordar la vulnerabilitat dels municipis rurals tenint en compte les seves múltiples manifestacions socials i mediambientals, però sense oblidar que un abordatge de la totalitat d'aquestes manifestacions pot comportar alguns efectes no desitjats.

A Espanya poden identificar-se quatre grups de zones vulnerables a causa del canvi climàtic, la despoblació i/o la globalització

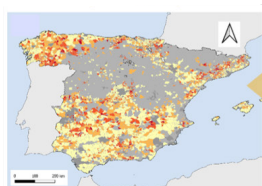

Font: elaboració pròpia.

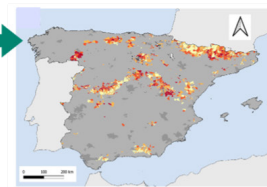
Buidada i marginada econòmicament.
Greument afectada per la despoblació i també per la globalització.
(IV = 0,51)

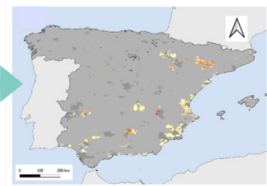
Sotmesa a l'erosió.
Afectada principalment pel canvi climàtic.
(IV = 0,37)

Sobreviu econòmicament, però està sotmesa a la sequera.
Sensiblement afectada per la despoblació i, a més, pel canvi climàtic.
(IV = 0,42)

Exportadora.
Afectada per la globalització.
(IV = 0,35)

Grups

- Buidada i marginada
- Sotmesa a l'erosió
- Sobreviu, però està sotmesa a la sequera
- Exportadora

Índex de vulnerabilitat (IV)

- 0,14-0,35
- 0,36-0,42
- 0,43-0,49
- 0,50-0,69

Fundació "la Caixa"